

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра міжнародного менеджменту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Ефективність зовнішньоекономічних імпорتنих операцій»

(на матеріалах ТОВ «Бритіш Американ Тобакко

Сейлз енд Маркетинг Україна», м. Київ)

Ефективність імпорتنих операцій підприємства (на прикладі ТОВ «ВАТ»)

Студента 2 курсу, _ групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»
спеціалізації «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності»

Дородько Вікторії
Євгенівни

Науковий керівник
д-р екон. наук, професор

Мельник Тетяна
Миколаївна

Гарант освітньої програми
кандидат екон. наук, доцент
кафедри міжнародного
менеджменту

Серова Людмила
Петрівна

Київ 2021

АНОТАЦІЯ

Дородько Вікторія Євгенівна. Ефективність імпорتنих операцій (на матеріалах ТОВ «Бритіш Американ Тобакко Сейлз енд Маркетинг Україна», м. Київ).

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра за спеціальністю 073 «Менеджмент», спеціалізації «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». Київський національний торговельно-економічний університет, 2021.

У випускній кваліфікаційній роботі здійснено аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «Бритіш Американ Тобакко Сейлз енд Маркетинг Україна», надано оцінку результатам зовнішньоекономічної діяльності, здійснено аналіз ефективності імпорتنих операцій підприємства на ринку тютюнових виробів, ідентифіковано напрями підвищення ефективності операцій з імпорту такої продукції, розроблено комплекс заходів щодо підвищення ефективності операцій з імпорту та здійснено прогнозну оцінку фінансових результатів у середньостроковому періоді для ТОВ «Бритіш Американ Тобакко Сейлз енд Маркетинг Україна».

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, ефективність імпорту, операції з імпорту, ринок тютюнових виробів.

SUMMARY

Dorodko Victoriia Evhenivna. Efficiency of foreign economic import operations (based on the materials of LLC "British American Tobacco Sales and Marketing Ukraine", Kyiv).

Final qualifying work on a specialty 073 " Management " specialization " Management of foreign economic activity " - Kyiv National University of Trade and Economics - Kyiv, 2021.

The final qualification work is devoted to analysis of financial and economic activity of British American Tobacco Sales and Marketing Ukraine LLC, the results of foreign economic activity are estimated, the analysis of import operation efficiency of the enterprise in the market of tobacco products is carried out, areas for improving the efficiency of imports of such products is identified, the set of measures to improve the efficiency of import operations is developed and forecast assessment of financial results in the medium term for American American Tobacco Sales and Marketing Ukraine LLC is made/

Key words: foreign economic activity, efficiency of import, import operations, market of tobacco products.

РЕФЕРАТ

Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Ефективність зовнішньоекономічних імпорتنих операцій».

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (25 найменувань) та 7 додатків. Повний обсяг роботи становить 62 сторінки, у т.ч. список використаних джерел – 4 сторінок, додатки – 8 сторінок. Матеріали випускної кваліфікаційної роботи містять 25 таблиць, 13 рисунків.

Публікації. За результатами виконання випускної кваліфікаційної роботи опубліковано 1 статтю: «ЕФЕКТИВНІСТЬ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ» ст. 142 // 3б. наук. ст. студ. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. Обсяг статті становить 0,5 д.а.

Підприємство, за матеріалами якого виконано випускну кваліфікаційну роботу – ТОВ «Бритіш Американ Тобакко Сейлз енд Маркетинг Україна», м. Київ.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування напрямів та розробка комплексу заходів щодо оптимізації ефективності операцій з імпорту підприємства на українському ринку тютюнових виробів.

Об'єктом дослідження є процес оцінки ефективності операцій з імпорту підприємства-суб'єкта ЗЕД.

Предмет дослідження - дослідження ефективності операцій з імпорту ТОВ «БАТ» на українському ринку тютюнових виробів.

Методи дослідження. Для виконання випускної кваліфікаційної роботи використано такі *методи* дослідження: фінансового аналізу, економічного аналізу, аналізу та синтезу, порівняння та узагальнення; статистичні; індукції та дедукції; маркетингових досліджень.

У вступі обґрунтовано актуальність теми наукового дослідження, визначено мету та завдання, наведено дані про об'єкт та предмет дослідження.

У першому розділі «Дослідження механізму організації імпоротної діяльності ТОВ «БАТ» та оцінка її ефективності» здійснено аналіз фінансово-економічної та

зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Здійнено оцінювання ефективності імпорتنих операцій підприємства на українському ринку тютюнових виробів.

У другому розділі **«Підвищення ефективності імпорتنих операцій ТОВ «БАТ»** обґрунтовано напрями та розроблено комплекс заходів щодо підвищення ефективності імпорتنих операцій. Здійснено прогностичну економічну оцінку ефективності впровадження запропонованих заходів на результати діяльності ТОВ «БАТ» у середньостроковій перспективі.

Результати розрахунку прогностичних показників для ТОВ «БАТ» підтверджують доцільність запровадження викладених в роботі рекомендацій для оптимізації імпортової діяльності, які чинять позитивний вплив на фінансові результати підприємства та показники ефективності операцій з імпорту.

Висновки містять теоретичні положення, узагальнюють результати аналізу об'єкта дослідження та конкретизують пропозиції щодо заходів з підвищення ефективності операцій з імпорту підприємства.

Рік виконання випускної кваліфікаційної роботи – 2020/2021 рік.

Рік захисту випускної кваліфікаційної роботи – 2021 рік.

SCIENTIA DIFFICILIS SED FRUCTUOSA

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Дослідження механізму організації імпортової діяльності ТОВ «БАТ» та оцінка її ефективності	8
1.1. Аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «БАТ»	8
1.2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «БАТ»	14
1.3. Оцінка ефективності імпортованих операцій ТОВ «БАТ»	22
Розділ 2. Підвищення ефективності імпортованих операцій ТОВ «БАТ»	30
2.1. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності імпортованих операцій ТОВ «БАТ»	30
2.2. Розробка комплексу заходів щодо підвищення ефективності імпорту ТОВ «БАТ»	36
2.3. Прогнозування фінансових результатів ТОВ «БАТ» в наслідок реалізації запропонованих заходів	42
Висновки	50
Список використаних джерел	51
Додатки	55

ВСТУП

Розвиток глобалізму призвів до трансформацій національних економік та зростання ролі промисловості як основного драйвера економічного зростання. За таких обставин суб'єкти господарювання, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, стають залежними від макроекономічних факторів.

Хоча українська економіка має сировинний характер, проте у рамках поглиблення процесу глобалізації імпорту сировини часто є основним джерелом якісних товарів проміжного споживання. Раціональна і обґрунтована зовнішньоекономічна політика та зважені управлінські рішення в цій сфері суттєво впливають на рівень ефективності діяльності та дають змогу розвиватись вітчизняним виробникам.

Проблему ефективності імпортих операцій підприємства досліджували вітчизняні вчені, а саме: А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, М.О. Стаднік, А.Г. Дем'яненко та ін.. Важливий внесок в дослідження даної проблеми внесли зарубіжні вчені, а саме: М. Портер, Г. Саймон, Д. Еклунд, Р. Мінцберг.

Разом з тим питання імпортої діяльності українських підприємств вимагає більш поглибленого науково-методичного обґрунтування та конструктивного вирішення питань розвитку та підвищення ефективності операцій з імпорту підприємства, що в свою чергу і визначає актуальність теми дослідження.

Метою наукового дослідження є обґрунтування напрямів та розробка комплексу заходів щодо оптимізації ефективності операцій з імпорту підприємства на українському ринку тютюнових виробів.

Для досягнення поставленої мети передбачено постановку та вирішення таких завдань:

- проаналізувати фінансово-економічної діяльності ТОВ «БАТ»;
- проаналізувати результати зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «БАТ»;
- здійснити оцінку ефективності імпортих операцій підприємства;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності імпортих операцій ТОВ «БАТ»;

- розробити комплекс заходів щодо підвищення ефективності імпорту підприємства;
- здійснити прогнозування фінансових результатів ТОВ «БАТ» в наслідок реалізації запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес оцінки ефективності операцій з імпорту підприємства-суб'єкта ЗЕД.

Предмет дослідження - дослідження ефективності операцій з імпорту ТОВ «БАТ» на українському ринку тютюнових виробів.

Методи дослідження. Для виконання випускної кваліфікаційної роботи використано такі *методи* дослідження: фінансового аналізу, економічного аналізу, аналізу та синтезу, порівняння та узагальнення; статистичні; індукції та дедукції; маркетингових досліджень.

Інформаційною базою дослідження були нормативно-правові акти України; наукові праці вчених; ресурси мережі Інтернет; статистичні дані Державної служби статистики України; звітність підприємства ТОВ «БАТ».

Практична значущість вибраної теми випускної кваліфікаційної роботи полягає в тому, що її результати й запропоновані рекомендації можуть бути використані у діяльності підприємств – імпортерів та виробників з метою підвищення ефективності операцій з імпорту продукції при реалізації на вітчизняному ринку тютюнових виробів

Наукова новизна одержаних результатів полягає у застосуванні комплексно-системного підходу щодо реалізації заходів для підвищення ефективності операцій з імпорту вітчизняного підприємства - суб'єкта міжнародних відносин на ринку тютюнових виробів України.

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи складає 54 сторінок. Робота містить 25 таблиць, 13 рисунків, список використаних джерел нараховує 25 найменувань. До роботи додаються 7 додатків, розміщених на 8 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «БАТ» ТА ОЦІНКА ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

1.1. Аналіз фінансово-економічної діяльності ТОВ «БАТ»

ТОВ «Бритіш Американ Тобакко Сейлз енд Маркетинг Україна» (далі ТОВ «БАТ») стало першим підприємством з іноземними інвестиціями в тютюновій галузі України. Підприємство засноване в 1993 р. є дочірньою компанією холдинга «Бритіш Американ Тобакко Інтернешнл Холдінгс (ЮКЕЙ) Лімітед» (Велика Британія) із часткою у статутному капіталі 100%.

ТОВ «БАТ» є економічно самостійною і повністю незалежною від органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

ТОВ «БАТ» діє на підставі Статуту, Законів України «Про господарські товариства», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Цивільного та Господарського кодексів України та інших законодавчих актів.

ТОВ «БАТ» виробляє та реалізує такі міжнародні марки сигарет, як «Dunhill», «Kent», «Vogue», «Lucky Strike», «Rothmans», «Pall Mall», «Capri», а також національні марки – «Прилуки», «Прилуки Особливі», «Козак».

Згідно відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань щодо ТОВ «БАТ» основним видом діяльності товариства є оптова торгівля тютюновими виробами (код за КВЕД 46.35). До інших видів належать діяльність посередників у торгівлі продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами (46.17), надання в оренду офісних машин і устаткування, у тому числі комп'ютерів (77.33), роздрібна торгівля тютюновими виробами в спеціалізованих магазинах (47.26), дослідження кон'юнктури ринку та виявлення громадської думки (73.20).

Проаналізуємо джерела формування майна та господарських засобів, які перебувають у розпорядженні ТОВ «БАТ» та відображаються у балансі (дод. А) (рис. 1.1).

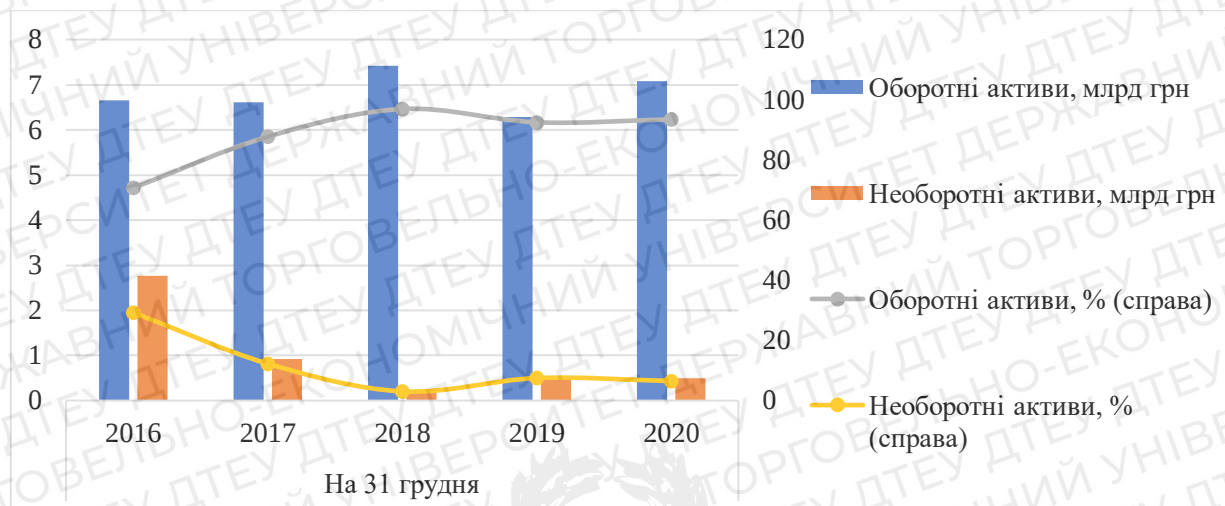

Рис. 1.1. Структура активів ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Джерело: побудовано за даними ТОВ «БАТ».

За аналізований період структура активів не змінилась кардинально. У 2016 р. на необоротні активи припадало 29,3%, у 2020 р. – 6,5%, що є загрозливою тенденцією, так як неоновлення основних засобів призводить до зниження виробничого потенціалу ТОВ «БАТ». Основну частку у 2020 р. в структурі активів займають оборотні активи — 93,5%. Відбулося зростання обсягів основних засобів. Разом з тим, оборотні активи зростали за рахунок збільшення обсягів запасів, дебіторської заборгованості, дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом. Збільшення вартості оборотних активів ТОВ «БАТ» є позитивною тенденцією, яка свідчить, що відбувається збільшення сукупності майнових цінностей підприємства, які обслуговують поточну діяльність підприємства.

Станом на 31.12.2020 р. сумарні активи підприємства становили 7,57 млрд грн., що на 111,4% перевищує обсяг 2019 р. Разом з тим, порівняно з 2016 р. вартість активів зменшилась на 19,6%.

Здійснимо аналіз джерел формування господарських засобів підприємства, що відображаються у пасиві балансу (рис. 1.2).

Власний капітал підприємства склав -5,3% його пасивів, що вказує на неефективну структуру фінансових ресурсів для організації та фінансування господарської діяльності. Власний капітал ТОВ «БАТ» склав -402,4 млн. грн. за рахунок зростання нерозподіленого збитку компанії.

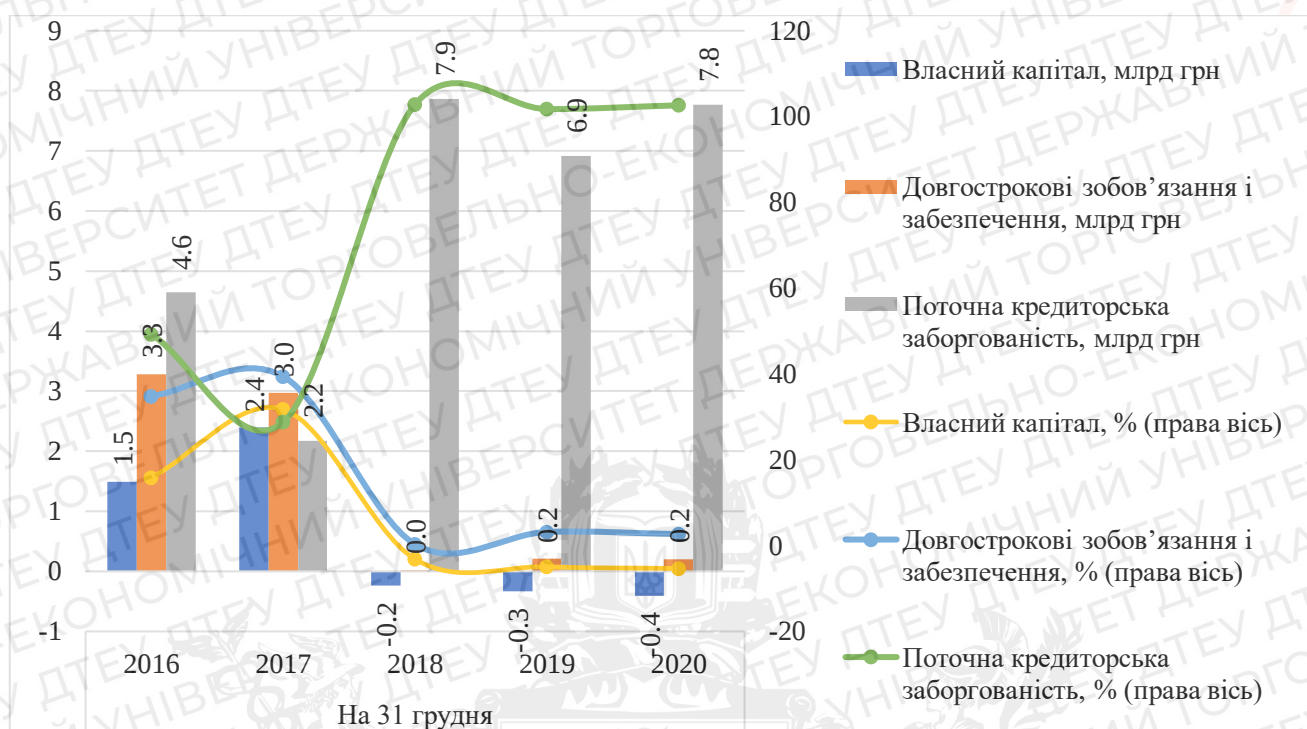

Рис. 1.2. Структура пасивів ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Джерело: складено за даними підприємства.

Довгострокові зобов'язання і забезпечення суттєво скоротились та склали 2,7% пасивів ТОВ «БАТ» у 2020 р. проти 34,8% у 2016 р.

Поточна кредиторська заборгованість підприємства зросла до 102,6%, головним чином, за рахунок збільшення зобов'язань за товари, роботи послуги.

Результати розрахунків показників, що характеризують фінансову стійкість ТОВ «БАТ» за даними у дод. А-Б, містяться у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Показники	На 31.12. 2016	На 31.12. 2017	На 31.12. 2018	На 31.12. 2019	На 31.12. 2020
Коефіцієнт автономії	0,16	0,32	-0,03	-0,05	-0,05
Коефіцієнт фінансування	5,30	2,15	-32,69	-21,28	-19,82
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,51	0,55	1,00	0,97	0,97
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	2,26	1,52	-30,62	-18,11	-17,09

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

У 2020 р. коефіцієнт фінансової автономії, який показує частку власного капіталу в загальному обсязі капіталу, становив -0,05. Від'ємне значення показника вказує на

фінансову нестійкість та залежність підприємства від позикових коштів. Від'ємні значення коефіцієнта фінансування, тобто співвідношення позикового і власного капіталу, вказують на залежність підприємства від позикових коштів під час фінансування. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами не має чіткої тенденції, проте його значення (0,97 п. у 2020 р.) свідчить про те, що фінансування оборотних активів здійснюється власними коштами та не обтяжує підприємство. Коефіцієнт маневреності знаходиться на рівні -17,09 п., тобто власні фінансові ресурси не вкладаються в оборотні та необоротні активи. У цілому аналіз фінансової стійкості ТОВ «БАТ» виявив незадовільний стан фінансової стійкості, оскільки більшість показників знаходяться поза межами норми.

Здатність підприємства своєчасно розраховуватися з боргами в необхідному обсязі та в зазначений термін розглянуто на основі оцінки рівня ліквідності підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Динаміка показників ліквідності ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Показники	На 31.12. 2016	На 31.12. 2017	На 31.12. 2018	На 31.12. 2019	На 31.12. 2020
Коефіцієнт покриття	1,43	3,04	0,94	0,91	0,91
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,96	2,49	0,27	0,33	0,30
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,08	0,25	0,02	0,04	0,01
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	2 014 669	4 436 057	- 450 862	- 628 315	- 692 791

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Динаміка показників ліквідності підприємства не має чітко вираженої тенденції. Коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ «БАТ» у 2020 р. склав 0,91 п., що є нижче норми (1-3) та свідчить про проблемний стан платоспроможності, адже оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями. Це веде до зниження довіри до компанії з боку кредиторів, постачальників, інвесторів і партнерів, збільшення вартості позикових коштів і, як результат, до прямих фінансових втрат. Коефіцієнт швидкої ліквідності знаходиться нижче нормативного значення (0,6-0,8), що вказує на необхідність працювати в напрямку збільшення суми високоліквідних активів і зниження суми поточних активів. Ліквідні кошти ТОВ «БАТ» у 2020 р. покривали лише 1% його короткострокової заборгованості. У 2018 р. чистий оборотний капітал склав -692,8 млн грн, що свідчить про перевищення короткострокових зобов'язань над оборотними

активами підприємства. У цілому показники ліквідності ТОВ «БАТ» свідчать про ненадійність підприємства, високий рівень поточних фінансових ризиків та ризиків втрати ліквідності, неефективність фінансової політики у короткостроковій перспективі. Такі проблеми із здатністю відповідати за своїми короткостроковими зобов'язаннями знижують довіру контрагентів до підприємства, що негативно впливає на вартість залучення банківських та комерційних кредитів тощо.

Кількісними показниками ділової активності є обсяг: реалізованої продукції, прибутку і всіх активів. Розглянемо показники ділової активності підприємства (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Динаміка показників ділової активності ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт оборотності активів	0,67	0,69	2,34	2,50	2,71
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,73	1,31	5,64	11,25	10,04
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,08	1,53	3,24	1,67	1,90
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	208,48	274,19	63,85	32,00	35,84
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	172,81	234,84	111,06	215,59	189,72
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	2,81	2,90	5,19	3,64	4,11
Фондовіддача	0,11	0,08	0,50	0,93	0,59
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,40	0,08	0,67	-3,52	-3,14

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Ефективність використання активів за досліджуваний період зросла, так як у 2016 р. за одну гривню залучених коштів отримано 0,67 грн, а у 2020 р. – 2,71 грн. Зростання коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості свідчить, що підприємство швидше отримує оплату за рахунками. Строк погашення дебіторської заборгованості зменшився до 35,84 дня порівняно з 2016 р. – 208,48 дня, що свідчить про ефективну політику управління відносинами з постачальниками. Зростання коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості свідчить, про те що підприємство фінансує власну діяльність за рахунок кредиторів – постачальників сировини та матеріалів, бюджету тощо. Середня кількість днів, протягом яких підприємство оплачує рахунки кредиторів, склала 189,72 днів у 2020 р. проти 172,81 дня у 2016 р. Ризиком такої ситуації є погіршення ділової репутації серед постачальників, застосування штрафних санкцій з боку держави, зниження продуктивності праці серед працівників. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів у динаміці зростає, проте його рівень для сфери оптової та роздрібної торгівлі не

відповідає нормативам (8-18), та вказує на прогалини поточної політики управління запаси. Фондовіддача у 2020 р. склала 0,59 грн. проти 0,11 у 2016 р., що свідчить про зростання товарообороту підприємства більш швидко, ніж вартості основних засобів. Коефіцієнт оборотності власного капіталу знижується з 2019 р. та вказує на непродуктивне його використання. Динаміка показників ділової активності ТОВ «БАТ» свідчить про її низький рівень та вказує на недостатньо ефективне використання основних засобів та капіталу підприємства.

Наступним етапом аналізу є розрахунок показників рентабельності підприємства (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Динаміка показників рентабельності ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт рентабельності активів	-0,30	0,01	0,000	-0,01	-0,01
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-1,77	0,05	0,000	0,31	0,20
Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,45	0,02	0,000	-0,005	-0,004
Коефіцієнт рентабельності продукції	0,014	0,117	-0,006	-0,011	-0,001

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Коефіцієнт рентабельності активів свідчить про неефективність господарської діяльності підприємства. У 2020 р. цей показник склав -0,01 п. проти -0,3 п. у 2016 р. Рентабельність власного капіталу свідчить, що у 2020 р. на 1 грн власного капіталу припадало 0,2 грн чистого прибутку, а у 2016 р. — -1,77 грн., що вказує на зростання рівня прибутковості власного капіталу, вкладеного в підприємство. Від’ємні значення коефіцієнту рентабельності діяльності у динаміці вказують на неефективне використання всього капіталу підприємства. Від’ємні значення коефіцієнту рентабельності продукції з 2018 р. свідчать про неефективність політики збуту, оскільки на кожну гривню продажів у 2020 р. підприємство отримало збиток -0,001 грн.

Аналіз майнового стану підприємства як матеріальної основи його функціонування міститься у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Динаміка показників майнового стану ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Показники	На 31.12. 2016	На 31.12. 2017	На 31.12. 2018	На 31.12. 2019	На 31.12. 2020
-----------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Коефіцієнт зносу основних засобів	0,28	0,85	0,50	0,33	0,47
коефіцієнт оновлення основних засобів	0,28	-1,64	-4,80	0,72	0,21
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,72	0,15	0,50	0,67	0,53
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства	0,39	0,18	0,02	0,06	0,05

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2020 р. становив 47% та зростав у динаміці. Така негативна тенденція свідчить про погіршення стану матеріально-технічної бази підприємства. Коефіцієнт оновлення основних засобів (0,21 у 2020 р.) спадає та свідчить про старіння основних засобів. Коефіцієнт придатності основних засобів склав 53%. Його спадна динаміка також вказує на погіршення стану основних засобів підприємства. Коефіцієнт реальної вартості майна становив 5% та не має чіткої динаміки, що вказує на зниження виробничого потенціалу підприємства порівняно з 2016 р. У цілому аналіз стану та структури активів у сукупності з їх джерелами покриття свідчить про капіталомісткість виробництва та незадовільний майновий стан підприємства.

За результатами розрахунку показників, що визначають фінансово-господарський стан (дод. В), можна зробити висновок, що діяльність ТОВ «БАТ» є незадовільною. Виявлені низхідні тенденції у показниках рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості та платоспроможності вказують на фінансово-господарську некомпетентність управління підприємством.

1.2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «БАТ»

ТОВ «БАТ» здійснює зовнішньоекономічну діяльність за такими напрямками:

- ввезення іноземних товарно-матеріальних цінностей;
- ввезення вивезення готової продукції за кордон;
- ввезення сировинної продукції для подальшої переробки;
- надання послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності (в т. ч.: виробничих, транспортно-експедиційних, посередницьких, управлінських, що незаборонені законами України);
- інше.

ТОВ «БАТ» одержало дозволи на виробництво та торгівлю такими підакцизними товарами, як тютюнові вироби [14] (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Інформація про одержані ліцензії на окремі види діяльності ТОВ «БАТ»

№ з/п	Вид діяльності	Номер ліцензії	Термін дії	Орган ліцензування та видачі дозволу
1	Оптова торгівля тютюновими виробами	990211202000042	з 09.12.2020 до 09.12.2025	Державна податкова служба України
2	Здійснення імпорту тютюнових виробів	1700000500065	з 21.06.2017 по 1.06.2022	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
3	Здійснення експорту тютюнових виробів	1700000200097	з 13.08.2017 по 13.08.2022	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
4	Виробництво тютюнових виробів	508	з 21.03.2016	Державна фіскальна служба України

Джерело: складено за даними ТОВ «БАТ».

ТОВ «БАТ» здійснює експортно-імпортні операції з готовою продукцією та імпортні операції з продукцією проміжного споживання. Зовнішньоторговельний оборот підприємства у 2020 р. досягнув майже 28 млрд грн. При цьому торговельний баланс впродовж аналізованого періоду залишався від'ємним (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Динаміка індикаторів зовнішньоторговельного обороту ТОВ «БАТ»

Обсяг зовнішньої торгівлі тютюном та тютюновими виробами ТОВ «БАТ» зростає за аналізований період. Роль операцій з експорту сигарет у результатах діяльності підприємства можна простежити з табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Структура доходів від господарської діяльності ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Дохід від продажу	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	Обсяг, млн. грн					Частка, %				
товарів, у т. ч. від:	5 211,9	5 833,5	17 747,8	18 032,9	19 460,8	99,94	99,95	99,98	99,98	99,98
експорту	945,4	1 170,3	1 400,1	2 261,4	2 380,6	18,13	20,05	7,89	12,54	12,23
послуг	3,0	2,7	3,6	4,1	3,6	0,06	0,05	0,02	0,02	0,02
всього	5 214,9	5 836,2	17 751,4	18 037,0	19 464,4	100	100	100	100	100

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

ТОВ «БАТ» постачає за кордон 12,2% виробленої тютюнової продукції. Невдільнячись на майже чотирикратне нарощення вартісних обсягів експорту, його роль у структурі доходів підприємства зменшується. Це свідчить про орієнтацію підприємства на внутрішній ринок. Динаміка товарної структури операцій з експорту наведена у табл. 1.8.

Таблиця 1.8

**Динаміка товарної структури операцій з експорту ТОВ «БАТ»
за вартісними показниками у 2016-2020 рр.**

Код за УКТ ЗЕД	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	Вартість, млн грн					Частка, %				
2402	945,4	1170,3	1400,2	2261,4	2380,7	100	100	100	100	100
у т.ч. :										
2402 20 90 10	205,7	222,6	267,4	417,1	417,6	21,8	19,0	19,1	18,4	17,5
2402 20 90 20	450,2	517,4	695,7	1218,3	1338,1	47,6	44,2	49,7	53,9	56,2
2402 90 00 00	289,5	430,3	437,0	626,0	625,0	30,6	36,8	31,2	27,7	26,3

Примітки: код за УКТ ЗЕД 2402 - Сигари, сигари з відрізними кінцями, сигарили та сигарети, цигарки, з тютюном або його заміниками.

2402 20 90 10 - сигарети без фільтра, цигарки.

2402 20 90 20 - сигарети з фільтром.

2402 90 00 00 - інші сигари, сигари з відрізними кінцями, сигарили та сигарети, цигарки, з тютюном або його заміниками.

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

За досліджуваний період спостерігається загальне збільшення експорту усіх видів продукції на тлі збереження його структури. У структурі операцій з експорту 56,2% припадало у 2020 р. на сигарети з фільтром, ще 26,3% - інші сигари, сигари з відрізними кінцями, сигарили та сигарети, цигарки, з тютюном або його заміниками, 17,5% - сигарети без фільтра, цигарки. Слід відмітити зростання ролі сигарет з фільтром у структурі експортних операцій. ТОВ «БАТ» експортує такі марки сигарет, як Kent, Rothmans, Viceroy, Vogue, Прилуки.

Динаміка товарно-натуральної структури операцій з експорту сигар, сигарет та цигарок з тютюном або його замінниками наведена у табл. 1.9.

Таблиця 1.9

**Динаміка товарної структури операцій з експорту ТОВ “БАТ”
за кількісними показниками у 2016-2020 рр.**

Код за УКТ ЗЕД	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	Кількість, млн шт					Частка, %				
2402	823,8	901,3	972,6	1453	1500	100	100	100	100	100
у т.ч. :										
2402 20 90 10	242	256	270	409	421,1	29,4	28,4	27,7	28,1	28,1
2402 20 90 20	367	429	584	913	971,2	44,5	47,6	60,0	62,8	64,7
2402 90 00 00	215,1	216,7	118,8	131,0	107,7	26,1	24,0	12,2	9,0	7,2

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ “БАТ”.

У товарній структурі експорту ТОВ «БАТ» у натуральному еквіваленті відбулись зміни часток таких товарів. Зокрема, на сигарети з фільтром у 2020 р. припадало 64,7% експортованих сигарет, на сигарети без фільтра, цигарки – 28,1%, а на інші сигари, сигари з відрізними кінцями, сигарили та сигарети, цигарки, з тютюном або його замінниками – 7,2%. У цілому експортовано 1,5 млрд шт. сигарет, що у вартісному вираженні склало 2,38 млрд грн.

Продукція Бритіш Американ Тобакко Україна експортується до країн Азії та Європи (для мережі Duty Free найбільших аеропортів світу). Більшість поставок здійснюється за умовами FCA-Прилуки. Поставки продукції до європейських країн здійснюються за умовами СІР. Експорт підприємства зорієнтований на європейський ринок (табл. 1.10).

За аналізований період спостерігається загальне збільшення експорту продукції до країн Європи (1,73 млрд грн, або 72,5% у 2020 р.), при цьому найбільше зріс експорт до Польщі та Румунії. У структурі операцій з експорту до п'ятірки лідерів увійшли Польща, Румунія, Грузія, Вірменія та Азербайджан, які сформували 78,1% продажів за кордон. Найменші обсяги експортованої продукції за досліджуваний період припадали на Молдову та Білорусію.

Таблиця 1.10

**Динаміка географічної структури операцій з експорту ТОВ “БАТ”
за вартісними показниками у 2016-2020 рр.**

Регіон / Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	Вартість, млн грн					Частка, %				
Азія	438,3	609,5	474,2	711,7	655,0	46,37	52,09	33,87	31,47	27,51
Азербайджан	212,3	322,4	272,1	417,2	319,1	22,5	27,5	19,4	18,5	13,4
Вірменія	176,2	228,0	202,2	294,4	335,9	18,6	19,5	14,4	13,0	14,1
Сінгапур	49,8	59,2				5,3	5,1			
Європа	507,1	560,7	925,9	1549,7	1725,6	53,6	47,9	66,1	68,5	72,5
Білорусь	173,3	203,6	188,1	230,7	263,5	18,3	17,4	13,4	10,2	11,1
Грузія	184,0	263,1	230,6	347,0	360,7	19,5	22,5	16,5	15,3	15,1
Польща	45,3		130,7	317,1	440,9	4,8		9,3	14,0	18,5
Румунія	46,5		121,7	246,9	402,1	4,9		8,7	10,9	16,9
Хорватія	38,0		75,9	120,6		4,0		5,4	5,3	
Нідерланди	10,4		48,1	68,6		1,1		3,4	3,0	
Молдова	9,5	94,0	130,8	218,9	258,5	1,0	8,0	9,3	9,7	10,9
Разом	945,4	1170,3	1400,1	2261,4	2380,6	100	100	100	100	100

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ “БАТ”.

Динаміка географічної структури операцій з експорту продукції за кількісними параметрами наведена у табл. 1.11.

Таблиця 1.11

**Динаміка географічної структури операцій з експорту ТОВ “БАТ”
за кількісними показниками у 2016-2020 рр.**

Регіон / Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	Кількість, млн шт					Частка, %				
Азія	381,94	469,46	329,45	457,34	412,72	46,37	52,09	33,87	31,47	27,51
Азербайджан	185,0	248,3	189,0	268,1	201,1	22,5	27,5	19,4	18,5	13,4
Вірменія	153,5	175,6	140,4	189,2	211,7	18,6	19,5	14,4	13,0	14,1
Сінгапур	43,4	45,6				5,3	5,1			
Європа	441,8	431,8	643,2	995,9	1087,3	53,6	47,9	66,1	68,5	72,5
Білорусь	151,0	156,8	130,7	148,2	166,0	18,3	17,4	13,4	10,2	11,1
Грузія	160,3	202,6	160,2	223,0	227,3	19,5	22,5	16,5	15,3	15,1
Польща	39,4		90,8	203,8	277,8	4,8		9,3	14,0	18,5
Румунія	40,5		84,5	158,7	253,4	4,9		8,7	10,9	16,9
Хорватія	33,1		52,7	77,5		4,0		5,4	5,3	
Нідерланди	9,1		33,4	44,1		1,1		3,4	3,0	
Молдова	8,3	72,4	90,9	140,7	162,9	1,0	8,0	9,3	9,7	10,9
Разом	823,8	901,3	972,6	1453,2	1500,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ “БАТ”.

У структурі експорту ТОВ «БАТ» у натуральному еквіваленті найбільше поставлено сигарет до Польщі (277,8 млн шт.), Румунії (253,4 млн шт.) та Грузії (227,3 млн шт.). В Азію експортовано 412,72 млн сигарет, а до Європи – 1087,3 млн сигарет.

Для здійснення своєї діяльності ТОВ «БАТ» імпортує готову продукцію та товари проміжного споживання. До останніх належать як устаткування та приладдя для виробничого процесу, так і сировина для виробництва сигарет. Варто відзначити, що витрати на придбання імпортової продукції для проміжного споживання відносяться до загальної собівартості виробництва. Тому доцільно визначити, яку саме частину займає імпорт (табл. 1.12).

Таблиця 1.12

**Динаміка структури собівартості господарської діяльності
ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.**

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	Вартість, млн грн					Частка, %				
Всього, у т.ч.:	6 132,7	4 944,0	16 919,5	17 035,0	18 040,6	100	100	100	100	100
товарів, у т.ч.:	6 063,6	4 875,3	16 853,6	16 971,5	17 981,6	98,87	98,61	99,61	99,63	99,67
імпорт	2 851,3	2 256,3	13 288,8	11 156,7	12 253,1	46,49	45,64	78,54	65,49	67,92
послуг	4,0	4,0	3,8	3,8	3,3	0,07	0,08	0,02	0,02	0,02
роялті	65,0	64,7	62,0	59,7	55,7	1,06	1,31	0,37	0,35	0,31

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

На основі аналізу динаміки структури собівартості виявлено, що ТОВ «БАТ» значною мірою залежить від імпорту продукції. Частка імпорту у загальній собівартості виробництва зросла з 46,49% у 2016 р. до 67,92% у 2020 р.

У структурі імпорту ТОВ «БАТ» присутня продукція з країн Азії (23,63% вартісного обсягу у 2020 р.) та Європи (67,95%). Динаміку наведено у табл. 1.13.

Географічно головними джерелами імпорту сировини у 2016-2020 рр. були Німеччина та Італія. До вагомих ринків постачання продукції проміжного споживання також належать Болгарія (11,41% імпорту), Гонконг (7,94%), Румунія (7,59%) та Китай (6,71%). Слід відмітити, що Гонконг входить до переліку так званих офшорних зон, офіційно визнаних в Україні згідно Постанови КМУ від 27.12.2017 №1045 [18].

Таблиця 1.13

**Динаміка географічної структури операцій з імпорту
ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.**

Регіон / Країна	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	Вартість, млн грн					Частка, %				

Імпорт	2 851,3	2 256,3	13 288,8	11 156,7	12 253,1	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у т.ч.:										
<i>Азія</i>	696,5	670,5	3 462,5	2 539,2	2 895,9	24,43	29,72	26,06	22,76	23,63
Казахстан	97,6	97,3	421,3	339,2	380,7	3,42	4,31	3,17	3,04	3,11
Південна Корея			159,7	184,1	321,4			1,20	1,65	2,62
Китай	203,6	187,0	1 285,0	706,8	821,8	7,14	8,29	9,67	6,33	6,71
Гонконг	208,8	212,8	1 012,2	861,1	973,1	7,32	9,43	7,62	7,72	7,94
Росія	186,5	173,4	584,3	448,1	398,8	6,54	7,68	4,40	4,02	3,26
<i>Європа</i>	2 000,1	1 420,9	8 873,5	7 635,7	8 326,4	70,15	62,98	66,77	68,44	67,95
Швеція				633,6	728,9				5,68	5,95
Румунія	152,4	140,6	660,1	649,1	930,2	5,34	6,23	4,97	5,82	7,59
Німеччина	779,0	548,5	3 611,5	2 869,3	2 953,0	27,32	24,31	27,18	25,72	24,10
Болгарія	377,6	291,2	1 690,3	1 343,9	1 398,5	13,24	12,90	12,72	12,05	11,41
Італія	691,1	440,7	2 911,6	2 139,9	2 315,8	24,24	19,53	21,91	19,18	18,90
<i>Інші</i>	154,6	164,9	952,8	981,8	1 030,9	5,42	7,31	7,17	8,80	8,41

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Слід відмітити, що у 2019-2020 рр. обсяг імпорту скоротився через втручання держави у регулювання ринку тютюнової продукції в Україні на основі законопроекту №1049 [15]. Згідно з ним виробники мали продавати сигарети дистриб'юторам за ціною не вище 80% від максимальної роздрібною ціни, а дистриб'ютори – роздрібним реалізаторам за ціною не вище 87% від максимальної роздрібною ціни. У зв'язку з цим, у 2019 року компанія ТОВ «БАТ» тимчасово зупинила виробництво. За оцінками експертів, потенційні втрати для експорту сигарет могли скласти 0,72% експорту товарів з України, а для імпорту – 0,65% імпорту товарів до України [22].

З метою реалізації на внутрішньому ринку ТОВ «БАТ» імпортує певні види сигарет (код за УКТ ЗЕД 2402) та сировину (2403), а також обладнання та устаткування для виробничих цілей. Динаміка товарної структури операцій з імпорту наведена у табл. 1.14.

Таблиця 1.14

Динаміка товарної структури операцій з імпорту ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Продукція / УКТЗЕД	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	Вартість, млн грн					Частка, %				
<i>Тютюн та вироби з нього</i>	2 832,9	2 239,2	13 212,3	10 846,5	12 093,1	98,9	98,5	98,6	94,8	97,5
2402, у т.ч.:	302,0	265,9	839,3	867,7	1 016,9	21,2	21,1	12,9	13,0	12,5
2402 20 90 20	320,4	258,8	1 035,2	849,4	884,7	11,2	11,5	7,8	7,6	7,2
2402 20 90 10	284,9	218,1	680,9	604,7	652,6	10,0	9,7	5,1	5,4	5,3

2403, у т.ч.:	2 530,9	1 973,3	12 373,0	9 978,8	11 076,3	77,6	77,4	85,7	81,8	85,0
2403 91 00 00	312,0	218,1	1 931,2	1 051,0	1 187,0	10,9	9,7	14,5	9,4	9,7
2403 19 90 00	733,3	584,8	3 630,5	3 563,7	3 965,4	25,7	25,9	27,3	31,9	32,4
2403 99 90 10	755,4	563,4	3 146,8	2 729,5	2 965,3	26,5	25,0	23,7	24,5	24,2
2403 99 90 20	-	-	-	315,4	435,4				2,8	3,6
2403 99 90 90	413,2	380,2	2 682,5	1 464,1	1 861,7	14,5	16,9	20,2	13,1	15,2
Інші товари	18,4	17,1	76,4	310,2	160,0	1,1	1,5	1,4	5,2	2,5

Примітки: код за УКТ ЗЕД 2402 - Сигари, сигари з відрізними кінцями, сигарили та сигарети, цигарки, з тютюном або його замінниками; 2402 20 90 20 - сигарети з фільтром; 2402 20 90 10 - сигарети без фільтра, цигарки; 2403 - Інший тютюн промислового виробництва та замінники тютюну промислового виробництва; «гомогенізований» або «відновлений» тютюн; тютюнові екстракти та есенції; 2403 91 00 00 - «гомогенізований» або «відновлений» тютюн; 2403 19 90 00 - тютюн інший; 2403 99 90 - тютюн інший; 2403 99 90 10 - тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням; 2403 99 90 90 - тютюн інший.

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Обсяг імпорту тютюну та тютюнових виробів зріс з 2016 р. майже в 4 рази. На його частку припадало 97,5% імпорту у 2020 р. При цьому, імпортовано готової продукції у вигляді сигарет з фільтром та без, цигарок на суму 867,7 млн грн, що склало 12,5% обсягу імпорту. ТОВ «БАТ» імпортує такі марки сигарет, як Capri Azzurro, Pall Mall Blue, Lucky Strike, Dunhill, Kent iSwitch Neo. У 2018 р. Бритіш Американ Тобакко розпочало продаж в Україні тютюнових стіків Kent Neostiks™ та пристрою для нагрівання тютюну glo™, які імпортуються в Україну з Південної Кореї. З 2019 р. в Україну почали імпортувати інноваційний продукт шведського походження – нікотиновмісні подушечки VELO.

Хоча вартість виробничого обладнання суттєво зросла порівняно з 2016 р., проте у структурі імпорту на неї припадало лише 2,5% вартості.

Власне сировина для виробництва представлена продукцією товарної групи 2403 УКТ ЗЕД та сформувала 85% імпорту у 2020 р. Понад половину імпорту формують дві позиції – тютюн інший (код за УКТ ЗЕД 2403 19 90 00) та тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням (2403 99 90 10).

У 2020 р. ТОВ «БАТ» отримало чистий дохід від реалізації продукції у розмірі 19,5 млрд грн, що на 7,9% більше, ніж попереднього року. Доцільно дослідити роль імпорту як вагової складової собівартості виробленої продукції у реалізації підприємства.

1.3.Оцінка ефективності імпортних операцій ТОВ «БАТ»

Вихідні умови для розрахунку ефективності операцій з імпорту сигар, сигарил та сигарет, цигарок, з тютюном або його замінниками ТОВ «БАТ» наведені в табл. 1.15.

Таблиця 1.15

Умови контракту з імпорту готової продукції ТОВ «БАТ» (код за УКТ ЗЕД 2402)

Умови	2016	2017	2018	2019	2020
Умови постачання	EXW Інкотермс 2010				
Курс НБУ на час здійснення платежів, грн / євро	28,29	30,00	32,14	28,95	30,79
Витрати з імпорту до митного кордону, % до фактурної вартості, у т.ч.:	4,43	4,43	4,43	4,53	4,53
витрати з навантаження на перший транспортний засіб, % від фактурної вартості	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
доставка до основного перевізника, % від фактурної вартості	0,50	0,60	0,65	0,65	0,65
витрати з навантаження на основний транспортний засіб, % від фактурної вартості	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
транспортні витрати, % від фактурної вартості	3,40	3,40	3,40	3,50	3,50
страхування вантажу, % від фактурної вартості	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Витрати на реалізацію товарів на внутрішньому ринку, % від вартості імпорту	5,45	5,45	5,45	5,45	5,45

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Імпорт сигар, сигарил та сигарет, цигарок, з тютюном або його замінниками належить до операцій з підакцизними товарами. Для таких операцій з імпорту встановлені наступні максимальні роздрібні ціни (табл. 1.16).

Таблиця 1.16

Максимальна роздрібна ціна одиниці імпортованої продукції ТОВ «БАТ»

Власна назва підакцизного товару	Кількість продукції в одиниці товару	2016	2017	2018	2019	2020
Capri Azzurro	20 шт.	13,0	16,3	18,0	27,8	40,3
Pall Mall Blue	20 шт.	14,0	17,5	16,0	24,7	35,8
Lucky Strike	20 шт.	17,0	21,3	22,0	34,0	49,2
Dunhill	20 шт.	24,5	30,6	33,7	52,1	75,4
Kent iSwitch Neo	20 шт.	20,0	25,0	25,5	39,4	57,0
Середнє значення	20 шт.	17,7	22,1	23,0	35,6	51,5

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Найвищою ціною у 2020 р. на пачку сигарет «Dunhill» (20 шт.) визначено 75,4 грн / уп., а найнижчою - 35,8 грн / уп. для сигарет «Pall Mall Blue» (20 шт.). Середня ціна на імпортовану продукцію, яку реалізує ТОВ «БАТ» на внутрішньому ринку, зросла з 17,7 грн / уп. У 2016 р. до 51,5 грн / уп. у 2020 р., тобто у 2,9 раз.

Розрахунок загальної ефективності операцій з імпорту сигар, сигарил та сигарет, цигарок, з тютюном або його замінниками наведений в табл. 1.17.

Таблиця 1.17

Результати розрахунків показників ефективності операцій з імпорту готової продукції ТОВ «БАТ» (код за УКТ ЗЕД 2402)

Назва	2016	2017	2018	2019	2020
Фактурна вартість, тис. євро	4000	3000	6100	10500	13000
Кількість, млн. шт	370,0	260,0	790,0	550,0	450,0
Витрати з імпорту до митного кордону, тис. євро	177,20	132,90	270,23	475,65	588,90
Митна вартість, тис. грн	118 181,1	94 000,0	204 757,8	317 765,3	418 373,1
Ставка мита, євро / 1 тис. шт	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Сума мита, тис грн	15 702,0	11 701,6	38 089,4	23 885,3	20 781,8
Акцизний податок, грн / 1 тис. шт	318,3	445,6	578,0	693,6	907,2
Сума акцизного податку, тис. грн	117 756,2	115 845,6	456 604,2	381 469,0	408 240,0
Ставка ПДВ,%	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Сума ПДВ, тис. грн	50 327,9	44 309,4	139 890,3	144 623,9	169 479,0
Сума митних платежів, тис. грн	183 786,1	171 856,7	634 583,8	549 978,2	598 500,8
Повна вартість імпорту, тис. грн	301 967,1	265 856,7	839 341,6	867 743,5	1 016 873,8
Витрати на реалізацію товарів, тис. грн	16 457,2	14 489,2	45 744,1	47 292,0	55 419,6
Виручка від реалізації на внутрішньому ринку, тис. грн	327 450,0	287 625,0	909 981,3	979 661,0	1 159 661,3
Ефект від імпортової операції, тис. грн	9 025,7	7 279,1	24 895,6	64 625,5	87 367,8
Ефективність імпортової операції, рази	1,028	1,026	1,028	1,071	1,081

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

У зв'язку з нарощенням обсягів виробництва обсяги імпорту готової продукції ТОВ «БАТ» щороку зростали. Враховуючи витрати на купівлю продукції, накладні витрати за умовами постачання та витрати на реалізацію на внутрішньому ринку, загальна вартість імпортової продукції склала 301,97 млн. грн у 2016 р., 265,85 млн. грн у 2017 р., 839,34 млн. грн у 2018 р., 979,7 млн. грн у 2019 р. та 1159 млн. грн у 2020 р. Загальна вартість імпортової продукції за аналізований період зросла у 3,4 раза. Виручка від реалізації на внутрішньому ринку склала 327,45 млн грн. у 2016 р., 287,6 млн. грн у 2017 р., 909,98 млн. грн у 2018 р., 979,7 млн. грн у 2019 р. та 1159,7 млн. грн у 2020 р. Виручка від реалізації на внутрішньому ринку збільшилася за аналізований період у 3,5

раза. Сума митних платежів розрахована за пільговою ставкою у розмірі 1,5 євро за 1 тис. сигарет.

Економічний ефект від операцій з імпорту зріс з 9,03 млн грн у 2016 р. до 87,37 млн грн у 2020 р., тобто у 9,7 раза. Такі імпортні операції залишались ефективними, оскільки коефіцієнт становив 1,081 рази у 2020 р. Разом з тим, у 2017 р. спостерігалось незначне зниження загальної ефективності від операцій з імпорту сигар, сигарил та сигарет, цигарок, з тютюном або його замінниками.

Економічна ефективність операцій з імпорту готової продукції ТОВ «БАТ» складала 1,026-1,028 раз у 2016-2018 рр., 1,071 раз у 2019 р. та 1,081 раз у 2020 р. Порівняно з результатами у 2016 р. ТОВ «БАТ» має зростання відповідного показника на 0,053 раз у 2020 р.

Здійснено аналіз показників ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання ТОВ «БАТ». Вихідні умови для розрахунку ефективності операцій з імпорту іншого тютюну промислового виробництва та замінників тютюну промислового виробництва ТОВ «БАТ» наведені в табл. 1.18.

Таблиця 1.18

Умови контракту з імпорту сировини ТОВ «БАТ» (код за УКТ ЗЕД 2403)

Умови	2016	2017	2018	2019	2020
Умови постачання	EXW Інкотермс 2010				
Курс НБУ на час здійснення платежів, грн / євро	28,29	30,00	32,14	28,95	30,79
Витрати з імпорту до митного кордону, % до фактурної вартості, у т.ч.:	4,48	4,49	4,50	4,61	4,61
витрати з навантаження на перший транспортний засіб, % від фактурної вартості	0,08	0,09	0,10	0,11	0,11

Закінчення табл. 1.18

Умови	2016	2017	2018	2019	2020
доставка до основного перевізника, % від фактурної вартості	0,50	0,60	0,65	0,65	0,65
витрати з навантаження на основний транспортний засіб, % від фактурної вартості	0,08	0,09	0,10	0,11	0,11
транспортні витрати, % від фактурної вартості	3,40	3,40	3,40	3,50	3,50
страхування вантажу, % від фактурної вартості	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Витрати на реалізацію товарів на внутрішньому ринку, % від вартості імпорту	5,45	5,45	5,45	5,45	5,45

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Імпорт іншого тютюну промислового виробництва та замінників тютюну промислового виробництва також належить до операцій з підакцизними товарами. Для таких операцій з імпорту встановлені наступні максимальні роздрібні ціни (табл. 1.19).

Таблиця 1.19

Максимальна роздрібна ціна одиниці продукції ТОВ «БАТ», виготовленої з імпоротної сировини

Власна назва підакцизного товару	Кількість продукції в одиниці товару	2016	2017	2018	2019	2020
Kent HDi Silver	20 шт.	19,5	24,4	22,0	34,0	49,2
Kent HD Blue	20 шт.	18,0	22,5	26,0	40,2	58,2
Kent Navy Blue	20 шт.	18,0	22,5	25,0	38,7	55,9
Rothmans Demi	20 шт.	13,5	16,9	17,0	26,3	38,0
Rothmans Blue	20 шт.	13,5	16,9	17,0	26,3	38,0
Viceroy Blue	20 шт.	16,0	20,0	18,0	27,8	40,3
Vogue Blue	20 шт.	16,5	20,6	22,5	34,8	50,3
Vogue Lilas	20 шт.	16,5	20,6	20,5	31,7	45,9
Прилуки Преміум	20 шт.	12,5	15,6	16,0	24,7	35,8
Прилуки Особливі	20 шт.	10,5	13,1	15,0	23,2	33,6
Прилуки Класичні	20 шт.	6,5	8,1	14,5	22,4	32,4
Козак	20 шт.	6,8	8,4	13,0	20,1	29,1
Середнє значення	20 шт.	14,0	17,5	18,9	29,2	42,2

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Найвищою ціною у 2020 р. на пачку сигарет «Kent HD Blue» (20 шт.) визначено 58,2 грн / уп., а найнижчою – 29,1 грн / уп. для сигарет «Козак» (20 шт.). Середня ціна на виготовлену продукцію зросла з 14,0 грн / уп. у 2016 р. до 42,2 грн / уп. у 2020 р., тобто у 3 рази.

Розрахунок загальної ефективності операцій з імпорту іншого тютюну промислового виробництва та замінників тютюну промислового виробництва наведений в табл. 1.20.

Таблиця 1.20

Результати розрахунків показників ефективності операцій з імпорту сировини ТОВ «БАТ» (код за УКТ ЗЕД 2403)

Назва	2016	2017	2018	2019	2020
Фактурна вартість, тис. євро	41 000	35 500	140 500	155 800	164 500
Кількість нетто, т	1 990	866	7 132	3 895	3 290
Витрати з імпорту до митного кордону, тис. євро	1836,80	1593,95	6322,50	7182,38	7583,45
Обмінний курс, грн / євро.	28,29	30,00	32,14	28,95	30,79
Митна вартість, тис. грн	1 211 935,8	1 112 972,7	4 719 303,1	4 718 640,9	5 298 079,9

Ставка мита, євро / 1 кг	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Сума мита, тис грн	101 356,5	46 762,6	412 636,7	202 981,4	182 325,7
Акцизний податок, грн / кг	399,84	559,78	726,15	871,38	1139,76
Сума акцизного податку, тис. грн	795 798	484 688	5 178 887	3 394 025	3 749 810
Ставка ПДВ,%	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Сума ПДВ, тис. грн	421 818	328 885	2 062 165	1 663 129	1 846 043
Сума митних платежів, тис. грн	1 318 973	860 335	7 653 689	5 260 136	5 778 179
Повна вартість імпорту, тис. грн	2 530 908,5	1 973 307,4	12 372 992,2	9 978 776,9	11 076 259,2
Витрати на реалізацію товарів, тис. грн	137 934,5	107 545,3	674 328,1	543 843,3	603 656,1
Витрати на використання імпортової сировини, тис. грн	4 677,2	2 034,8	16 760,2	9 153,3	7 731,5
Виручка від реалізації на внутрішньому ринку, тис. грн	2 782 261	2 205 523	13 597 588	11 145 564	12 863 892
Ефект від імпортової операції, тис. грн	108 741	122 636	533 507	613 790	1 176 246
Ефективність імпортової операції, рази	1,041	1,059	1,041	1,058	1,101

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

За офіційними даними Держстату, в Україні щороку відбувалось зростання поширеності куріння серед найбільш заможних людей, особливо у міській місцевості. Через зростання попиту ТОВ «БАТ» стрімко нарощувало обсяги виробництва продукції, а отже імпорту сировини, крім періоду 2019-2020 рр. Враховуючи витрати на купівлю продукції, накладні витрати за умовами постачання, витрати на реалізацію на внутрішньому ринку та витрати на використання імпортової сировини, загальна вартість імпорту товарів проміжного споживання склала 2,53 млрд грн у 2016 р., 1,97 млрд грн у 2017 р., 12,37 млрд грн у 2018 р., 9,98 млрд грн у 2019 р. та 11,08 млрд грн у 2020 р. Загальна вартість імпорту товарів проміжного споживання за аналізований період зросла у 4,38 раза. Виручка від реалізації на внутрішньому ринку склала 2,78 млрд грн. у 2016 р., 2,21 млрд грн у 2017 р., 13,6 млрд грн у 2018 р., 11,15 млрд грн у 2019 р. та 12,87 млрд грн у 2020 р. Виручка від реалізації на внутрішньому ринку збільшилася за аналізований період у 4,62 раза.

Економічний ефект від операцій з імпорту товарів проміжного споживання зріс з 108,7 млн грн у 2016 р. до 1176,2 млн грн у 2020 р., тобто у 10,82 раза. Такі імпортні операції залишались ефективними, оскільки коефіцієнт становив 1,101 рази у 2020 р. Разом з тим, у 2018-2019 рр. спостерігалось незначне зниження загальної ефективності від таких операцій з імпорту.

Економічна ефективність операцій з імпорту товарів проміжного споживання ТОВ «БАТ» складала 1,04-1,1 раз у 2016-2020 рр. Порівняно з результатами у 2016 р. ТОВ «БАТ» має зростання відповідного показника на 0,06 раз у 2020 р.

Для визначення ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання порівнюємо їх з витратами на власне виробництво. Для цього врахуємо витрати на їх виробництво у такій же кількості як при імпорті. За експертними оцінками працівників економічного відділу ТОВ «БАТ» такі витрати становили б 99,5 млн грн у 2016 р., 47,6 млн грн у 2017 р., 413,7 млн грн у 2018 р., 233,7 млн грн у 2019 р. та 230,3 млн грн у 2020 р. Результати оцінки альтернативного коефіцієнту ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання наведено у табл. 1.21.

Таблиця 1.21

**Альтернативна ефективність операцій з імпорту сировини
ТОВ «БАТ» (код за УКТ ЗЕД 2403)**

Назва	2016	2017	2018	2019	2020
Витрати на виробництво товарів в Україні, млн. грн	99,5	47,6	413,7	233,7	230,3
Альтернативна ефективність операцій з імпорту товарів проміжного споживання, разів	1,028	1,046	1,033	1,047	1,054

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Значення коефіцієнта альтернативної ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання у 2016-2020 рр. знаходиться на рівні нижче фактичного імпорту. Це свідчить, що за такого рівня витрат порівняння використання вітчизняної сировини є неефективним для діяльності ТОВ «БАТ».

Динаміку показників ефективності операцій з імпорту ТОВ «БАТ» за групами товарів представлено на рис. 1.4.

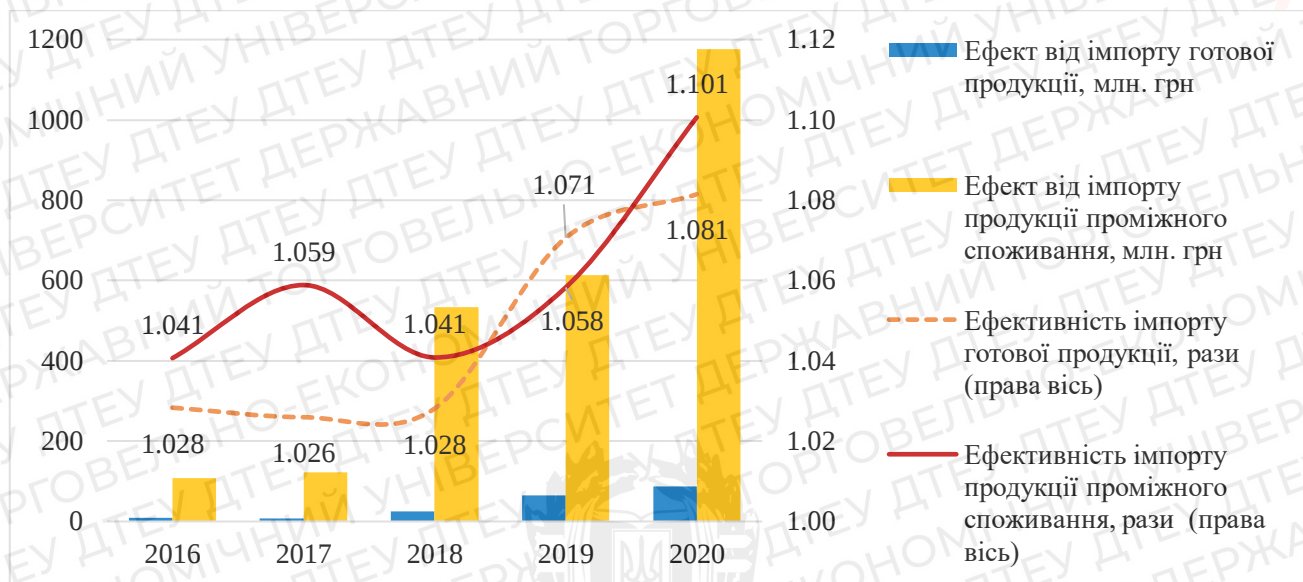

Рис. 1.4. Динаміка показників ефективності операцій з імпорту ТОВ «БАТ» у 2016-2020 рр.

Джерело: складено та розраховано за даними ТОВ «БАТ».

Порівняння показників ефективності операцій з імпорту у динаміці дає підстави стверджувати про позитивні тенденції у діяльності ТОВ «БАТ». Рівень ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання (код за УКТ ЗЕД 2403) впродовж аналізованого періоду залишався вищим, ніж рівень ефективності операцій з імпорту готової продукції (код за УКТ ЗЕД 2402), крім 2019 р. Найвищі рівні ефективності досягнуті у 2020 р.

На ефективність зовнішньоторговельних операцій більший вплив здійснило зниження відповідного показника для операцій з експорту більш швидкими темпами, ніж для операцій з імпорту. Тому для покращення ситуації необхідно виявити напрями та заходи щодо оптимізації імпорту готової продукції та товарів проміжного споживання ТОВ «БАТ».

Висновки до розділу 1

ТОВ «БАТ» є дочірньою компанією холдинга «Бритіш Американ Тобакко Інтернешнл Холдінгс (ЮКЕЙ) Лімітед». На ринку України компанія здійснює діяльність переважно у сфері оптової та роздрібної торгівлі тютюновими виробами.

У 2020 р. ТОВ «БАТ» отримало приріст чистого доходу від реалізації продукції на 7,9% та досягло рівня у 19,5 млрд грн. За підсумками фінансово-господарської діяльності підприємство нарощує торговельний оборот, проте залишається збитковим. Виявлені низхідні тенденції у показниках рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості та платоспроможності вказують на некомпетентність управління та незадовільний фінансово-господарський стан підприємства.

ТОВ «БАТ», крім виробництва тютюнової продукції, здійснює експортно-імпортні операції з готовою продукцією та імпортні операції з продукцією проміжного споживання. Для цього підприємство володіє відповідними ліцензіями на операції з підакцизними товарами. Незважаючи на зростання зовнішньоторговельного обороту, торговельне сальдо залишається від'ємним.

У 2020 р. частка експорту у доходах складала 12,2%, частка імпорту у собівартості продукції – 67,9%. ТОВ «БАТ» є залежним від імпорту товарів проміжного споживання (код за УКТ ЗЕД 2403). Сировина для виробництва сформувала 85% імпорту. Найбільшим реципієнтом готової продукції є Польща та Румунія, а постачальниками сировини – Німеччина та Італія.

Динаміка показників ефективності операцій з імпорту ТОВ «БАТ» показала перевищення ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання (код за УКТ ЗЕД 2403) над рівнем ефективності операцій з імпорту готової продукції (код за УКТ ЗЕД 2402). Найвищі рівні ефективності досягнуті у 2020 р. – 1,101 раза для ефективності операцій з імпорту сировини та 1,081 раза для ефективності операцій з імпорту готової продукції.

РОЗДІЛ 2. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ «БАТ»

2.1. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності імпортних операцій ТОВ «БАТ»

Економічний успіх підприємств тютюнової індустрії залежить не тільки від виграшних стратегій розміщення продукції на ринку, а й від макроекономічної ситуації, політичного контексту і діючих нормативно-правових механізмів. Відтак, оптимізація показників ефективності імпортних операцій ТОВ «БАТ» передбачає дослідження кон'юнктури ринку тютюнових виробів України.

Вітчизняний ринок тютюнових виробів розвивається під впливом трансформаційних процесів, які зумовлені низкою чинників:

- специфіка пропозиції та попиту на тютюнові вироби та їх альтернативи віддзеркалюється у переході на альтернативні способи куріння, пов'язані з ростом тренда на здоровий спосіб життя і модою на нагрівальні пристрої;
- зростання тіньового сектору торгівлі нелегальною тютюновою продукцією;
- державне регулювання щодо оподаткування.

Аналітиками Pro-Consulting було проведено дослідження ринку сигарет в Україні. Виходячи з офіційної статистики кожен п'ятий українець має звичку палити, а це майже 20% населення [1]. Споживання сигарет в Україні має спадну динаміку. Якщо в 2015 р. поширеність куріння дорівнювала 27,8%, то в 2020 р. вона зменшилася до рівня 25,8%. Згідно з прогнозом ВООЗ, в 2025 р. цей показник знизиться до 24,0% [25]. Середня кількість сигарет, викурених протягом дня щоденними курцями, зменшилась на 11%, з 17,1 до 15. Разом з тим, в Україні залишається понад 6 млн курців сигарет та більше 1 млн користувачів IQOS [20]. Однак, у зв'язку з державним регулюванням ринку компанії заявляли про скорочення виробництва або зовсім про закриття заводів на території України.

Сучасний ринок тютюнових виробів розвивається під впливом трансформаційних процесів, які зумовлені, зокрема, специфікою пропозиції та попиту на тютюнові вироби

та їх альтернативи, підвищенням ставок акцизного податку. Збільшується випуск нових видів такої продукції.

Відповідно до термінології Рамкової Конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну, новітні тютюнові вироби та нікотиновмісна продукція охоплює такі категорії: електронні сигарети, зокрема, електронні системи доставки нікотину, електронні системи безнікотинової доставки, і тютюнові вироби для нагрівання (ТВЕН) [23].

Ринок новітніх тютюнових виробів та нікотиновмісної продукції в Україні стрімко розвивається та диверсифікується. Їх поширення суттєво впливає на ринок тютюнових виробів України, який є одним з найбільших в Європі.

Ринок ТВЕНів є чітко структурованим та прозорим, представлений стіками двох торгових марок HEETS і NEO, які імпортуються з Італії, Південної Кореї та Румунії. Згідно з оцінками, обсяг реалізації тютюнових стіків в Україні становить приблизно 2,3 млрд шт., що в грошовому еквіваленті дорівнює 6,2 млрд грн.

Ринок електронних сигарет в Україні є одним з найбільших у світі поряд з Великою Британією, Францією, Німеччиною, Канадою, Іспанією, Італією, Росією, Південною Кореєю. За даними Euromonitor International, у 2020 р. в Україні 7% курців є споживачами електронних сигарет. В перерахунку на сигарету витратний матеріал до електронних сигарет відкритого типу в 7 разів дешевший за сигарети, а закритого типу – майже в 7 разів дорожчий. Оцінити розмір ринку електронних сигарет дуже складно через розміту митну статистику, зумовлену відсутністю до 2021 р. окремих товарних підкатегорій УКТ ЗЕД для складових цієї продукції (пристрої та витратні матеріали). За експертними оцінками, у 2019 р. такий ринок складає 9,22 млрд грн або 2,3 млрд шт. у перерахунку на сигарети.

З 2020 р. на ринку України також представлений новий вид нікотиновмісної продукції у вигляді паучів (подушечок) VELO, які класифікуються за кодом УКТ ЗЕД 2106 90 92 00. Обсяг імпорту паучів за 2019 р. – 2020 р. у перерахунку на сигарети складає 2,63 млн шт., що менше 1% ринку тютюнових виробів та їх альтернатив. Обіг такої продукції сьогодні не підлягає державному регулюванню в цілому та оподаткуванню зокрема.

Сигари та сигарилли в структурі ринку тютюнових виробів та їх альтернатив України за фізичним обсягом займають незначну частку – 2%, а обсяг їх реалізації становить 1,1 млрд шт.

Аналіз ринку традиційних сигарет засвідчив, що він є висококонцентрованим та олігополістичним, сильний портфель із усталеними брендами стає все більш важливим для підтримки збільшення ринкової частки. Динаміка ринку є спадною, обсяги виробництва та реалізації на внутрішньому ринку поступово зменшуються. Падіння обсягів реалізації сигарет на внутрішньому ринку зумовлено невизначеністю щодо запровадження фіксованої маржі ціни оптового та роздрібного продажу тютюнових виробів.

Ціни на сигарети зростали більшими темпами, ніж інфляція, через значне збільшення акцизної складової, яка становила 51,8%. Підвищення цін на сигарети на 1% зумовлювало відповідне зростання обсягів їх нелегального обігу на 1,64% [13].

Зважаючи на низьку купівельну спроможність населення, окрім інноваційної продукції, на ринку України значного розвитку набуває нелегальний ринок сигарет. У структурі ринку тютюнових виробів та їх альтернатив домінують легальні сигарети, їх частка у вимірі одиниць продукції складає 80,67%; на іншу продукцію припадає 19,33%, зокрема, на нелегальні сигарети – 6,37%, електронні сигарети – 4,45%, тютюнові вироби для нагрівання – 4,19%, самокрутки – 2,31%, сигари та сигарилли – 2%.

У 2021 р. в Україні рекордно зріс рівень торгівлі нелегальною продукцією з 2010 р. та сягнув 12,8%. Для порівняння незаконну торгівлю у світі оцінюють у 10% світового споживання сигарет. За оцінками експертів, вітчизняний тіньовий сектор в порівнянні з 2016 р. зріс у 12 разів. Нині зростання обумовлене переважно зростанням рівня продукції маркованої Duty Free або для експорту, яка нелегально продається в Україні до 6,9% [10]. Рівень підробок також досягнув свого максимуму – 4,2% ринку. Головні канали збуту нелегальної продукції: вуличні торговці — 34%, магазини — 24%, відкриті ринки — 20% і кіоски — 16% [3].

Безумовно, основним фактором збільшення частки тіньового ринку є підвищення цін внаслідок підвищення податків, адже акциз становить близько 60% від вартості однієї пачки.

Майже 70% усіх сигарет, що продаються в Україні, представлені в низькому та середньому цінових сегментах. Ціна такої продукції складає до 40 грн за пачку. Порівнюючи з 2020 р., підвищення цін на сигарети склало 5 грн. Однак це зростання зумовлено не лише збільшенням акцизу, але й обмінним курсом та інфляцією. Власне, девальвацію гривні до євровалюти за минулий рік склала близько 20%. Крім того, інфляція в Україні, що офіційно становила 5%, також збільшує базу видатків.

У 2021 р. акцизний податок на ТВЕНи зріс на 320% і таким чином зрівнявся з акцизом на звичайні сигарети. За оцінками експертів ціна повинна зрости з поточної 55–60 грн до приблизно 80-90 грн / уп. Це значно вище, ніж ціни на звичайні сигарети, що продаються в Україні. І вище, ніж на ТВЕН у сусідніх країнах — Молдові, Білорусі, Росії. Таке зростання призведе до радикального скорочення легального ринку ТВЕНів. На сьогодні нелегального сегменту ТВЕНів майже не існує, тому що в Україні ціни співставні із сусідніми країнами.

З 2017 р. Україна на законодавчому рівні прописала графік підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби зі щорічним 20% підвищенням ставок мінімального акцизного зобов'язання. За прогнозами до 2025 р. національні ставки повинні досягти мінімального рівня, що діє в ЄС, точніше 90 євро за тисячу штук. Дане регулювання призвело до різкого і наростаючого рівня ціни на тютюнові вироби. У звіті Транснаціонального альянсу з боротьби із незаконною торгівлею, розміщеному на сайті UNCTAD [24], зазначено, що порушення паритету цін та акцизів також є фактором поширення контрабанди тютюнових виробів.

Серед інших загроз зовнішньоекономічної діяльності підприємств на ринку тютюнової продукції називають [4; 7; 19]:

- ліквідація фінансових стимулів для виходу на нові ринки;
- прив'язаність до змін курсів іноземних валют у зв'язку з комерційними торговими операціями і прибутком, вираженими в іноземних валютах в країні перебування;
- заборона на проведення відкритих рекламних кампаній;

- обмеження в маркуванні, пакуванні, розміщенні на упаковці товарних знаків, логотипів, різнобарвних і більше, ніж один колір;
- заборона вейпінгової продукції в окремих країнах;
- обмеження торгівлі високими податками для транскордонного переміщення тютюнової продукції;
- встановлення цінових піків при реалізації;
- розвиток торгівлі нелегальною продукцією, у т.ч. бутлегерство — нелегальна прикордонна торгівля тютюновою продукцією не для персонального використання у кількості до 100 тис. шт.;
- заборона імпорту тютюнових виробів;
- заборона форстолінгу — накопичення на складах виробників тютюнових виробів із акцизними марками, придбаними до підвищення ставок акцизного податку;
- запровадження ліцензії на куріння;
- запровадження нормованого складу тютюнової продукції;
- зниження доступності тютюнової продукції шляхом мінімізації каналів збуту.

Виявлення сильних та слабких сторін ТОВ «БАТ» здійснено з метою ідентифікації напрямів та ресурсів, активізація яких може позитивно відобразитись на результатах господарської діяльності (табл. 2.1).

Оцінивши можливості та загрози зовнішнього середовища, сильні та слабкі сторони у діяльності ТОВ «БАТ», можна зробити такі висновки:

- стабілізація вітчизняної економіки чинить позитивний вплив на результати діяльності;
- активізація сильних сторін дозволить нівелювати ефект появи нових гравців чи товарів на ринку та сприятиме розширенню підприємства;

Таблиця 2.1

Ідентифікація напрямів підвищення ефективності операцій з імпорту на основі SWOT-аналізу середовища діяльності ТОВ «БАТ»

Сильні сторони	Можливості
----------------	------------

Широкий асортимент продукції Увага до зниження витрат Імідж надійної компанії Орієнтація на широке коло споживачів Наявність унікальної продукції Сильні канали розподілу продукції Вдале партнерство на зарубіжних ринках Можливість залучати позиковий капітал Постійне оновлення основних фондів Захист продукції від фальсифікату Повний цикл виробництва Висока якість продукції Висока частка повторних клієнтів	Придбання нових активів Входження на нові сегменти ринку Експансія експорту на традиційні та нові ринки Розширення асортименту імпорту готової продукції Співпраця з новими контрагентами щодо імпорту сировини Переорієнтація споживачів на інноваційну продукцію Реалізація нової продукції Створення стратегічного альянсу Закриття виробництв конкурентів Розширення ринку
<i>Слабкі сторони</i>	<i>Загрози</i>
Висока вартість обладнання Неповне завантаження виробничих потужностей Недостатня швидкість реакції на зміну зовнішнього середовища Недостатня увага навчанню персоналу Високі ціни на продукцію Незначна частка інноваційної продукції в обороті Наявність застарілих марок Скорочення частки економ сегменту ринку Незадовільний фінансово-господарський стан Високі виробничі витрати Зростання витрат на збут Нарощення запасів готової продукції Високий рівень позикового капіталу Низький рівень рентабельності продажів	Нестабільність вітчизняного законодавства Посилення конкурентного тиску Скорочення чисельності курців Зниження купівельної спроможності споживачів Заборона певних видів продукції в / з окремих країн Зростання цін на тютюнову продукцію Економічний спад, прискорений розвиток інфляційних та девальваційних процесів Зниження витрат конкурентів, фортстолінг Агресивна маркетингова кампанія конкурентів Скорочення / заборона імпорту Антитютюнова політика щодо паління Зростання цін на тютюн Зростання цін на готову продукцію швидше, ніж на зарубіжних ринках Зростання тіньового ринку сигарет, бутлегерство Зростання акцизного податку прискореними темпами Зниження економічної ефективності операцій ЗЕД

Джерело: складено автором.

- визначення слабких сторін та ідентифікація загроз дозволяють розробити комплекс заходів щодо оптимізації ефективності імпорتنих операцій для упередження, запобігання та мінімізації їхнього негативного впливу .

Напрями оптимізації ефективності імпорتنих операцій представлені на рис. 2.1.

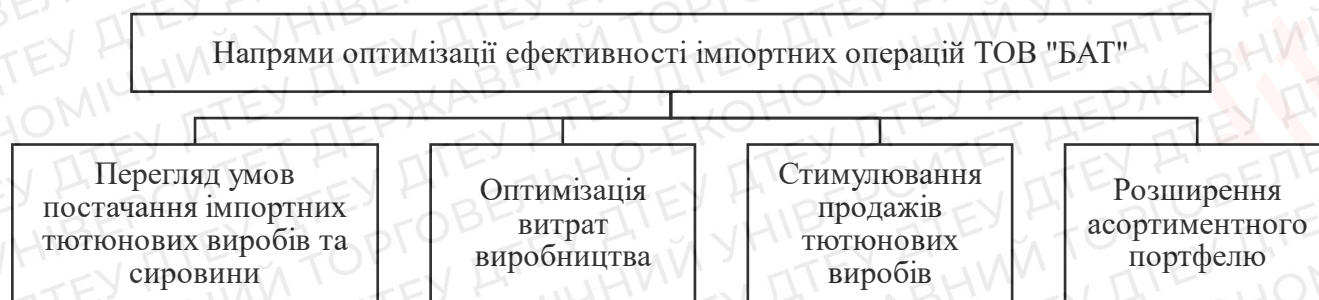

Рис. 2.1. Напрями оптимізації ефективності операцій з імпорту ТОВ «БАТ»

Для ТОВ «БАТ» оптимізацію операцій з імпорту доцільно здійснювати за такими напрямками, у межах яких знайде своє відображення реалізація наступних практичних рекомендацій.

2.2. Розробка комплексу заходів щодо підвищення ефективності імпорту ТОВ «БАТ»

Підвищення ефективності імпортової діяльності підприємства залежить від складових, які формують собівартість продукції. Значний вплив на її формування мають витрати виробництва, у т.ч. вартість імпортової сировини, транспортні витрати, які несе підприємство на її доставку.

Резервами зниження витрат виробництва продукції має стати реалізація таких заходів:

1. Збільшення показників фондівддачі завдяки кращому використанню наявних засобів виробництва і трудових ресурсів.
2. Покращення використання власних коштів, зменшення частки кредитів та збільшення залучення прямих інвестицій на підприємство, а також випуск та реалізація додаткових акцій.
3. Оновлення основних засобів, введення нових сучасних і економних технологічних ліній, освоєння нових видів продукції.
4. Здешевлення сировини та матеріалів – за допомогою збільшення прямих закупок їх безпосередньо у виробників. Так як підприємство активно імпортує сировину з

іноземних ринків, вибір постачальника є досить важливим завданням. Для мінімізації транспортних витрат при здійсненні імпорتنих операцій доцільно здійснити пошук альтернативних постачальників сировини з більш лояльною ціновою політикою. Диверсифікація постачальників дозволить підприємству заощадити та співпрацювати із постачальниками на більш вигідних умовах. Крім того, ретельний вибір постачальників дозволить прогнозувати зміни цін сировини та своєчасно корегувати об'єми закупівлі. Додатковою перевагою може стати диверсифікація знижок.

5. Аналіз ринку страхових послуг дозволить обрати оптимальну пропозицію, що в результаті дасть можливість зекономити.

6. Зменшення витрат на упаковку продукції через використання переробленого картону. Економія витрат пов'язаних з транспортуванням і відвантаженням продукції та зменшення загально виробничих, адміністративних витрат та витрат на збут через удосконалення системи управління виробництвом, ефективнішої роботи служби маркетингу.

7. Досягнення ефекту масштабу виробництва за рахунок завантаження вільних виробничих потужностей (наявний резерв у 30%).

8. Зміна структури виробництва та реалізації підприємством продукції у бік зменшення частки тих видів продукції, що мають високу собівартість виробництва при низькому рівні конкурентоздатності, рентабельності і прибутковості, та збільшення частки і випуску найбільш прибуткової продукції, що при найменших можливих витратах забезпечить високий прибуток.

9. Поліпшення якості сировини від наявних та альтернативних постачальників.

10. Чітке планування обсягів закупівель сировини в іноземних контрагентів та ефективний розподіл готової продукції по всій країні скоротить термін операційного циклу та збільшить доходи від імпорتنих операцій ТОВ «БАТ».

11. Обов'язкове попереднє укладання договорів з дистриб'юторами щодо значних обсягів закупівель та введення системи штрафів при невиконанні договору.

12. Встановлення нормативу товарного запасу на підприємстві.

Рекомендації стосовно оптимізації господарської діяльності у цілому та витрат виробництва зокрема охоплюють наступні сфери управління та включають низку заходів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Заходи з оптимізації господарської діяльності ТОВ «БАТ»

Сфера	Заходи
Маркетинг	Поглиблення маркетингових досліджень і пошук нових ринків збуту, з менші прискіпливою нормативно-законодавчою базою; зосереджувати маркетингові зусилля на дослідженні екологічної складової та споживчих властивостей брендової продукції
Менеджмент	Підвищення ефективності бізнес-процесів, удосконалення існуючих і впровадження інноваційних методів менеджменту; співпраця споживачів, акціонерів, співробітників; злиття та поглинання як ефективний спосіб доповнення можливостей зростання в цій галузі; впровадження інформаційних технологій
Реклама	Відсутність реклами може призвести до невдач при виході нового продукту на ринок, активна PR кампанія для просування впізнаваності брендів тютюнових виробів
Товар	Створення інноваційної конкурентоздатної продукції; наукові дослідження щодо екологічності та природності вмісту продукції (інгредієнтів, фільтрів, ароматизаторів тощо); безпека використання електричних складових і зниження схильності до самозаймання сигарет; низькоякісна продукція може призвести до втрати потенційних можливостей і конкурентних переваг, змінам у попиті та пропозиції; підтвердження відповідності системи менеджменту якості вимогам міжнародних стандартів, розширення стратегічного портфелю брендів
Ціна	Моніторинг кон'юнктури, прогнозування зміни законодавчого поля та кон'юнктури ринку, розробка дисконтних програм
Фінансовий результат	Оптимізація податкового навантаження для рентабельності тютюнового бізнесу; зменшення кредитного портфелю та оптимізація витрат на обслуговування боргу; оптимізація витрат і підвищення ефективності використання активів
Дистрибуція	Взаємодія у сфері пошуку нових виробничих інновацій та продуктів; технічна модернізація, формування багаторічного портфелю замовлень
Логістика	Зниження транспортних витрат
Стратегія	Зосередження маркетингових і виробничих зусиль на утриманні своїх позицій на ринку

Джерело: складено автором.

Для зміцнення позицій ТОВ «БАТ» на вітчизняному ринку тютюнової продукції доцільно поліпшити рекламну підтримку на основі вигод потенційних споживачів в рамках законодавства України [15]. Для підвищення ефективності стратегії просування міжнародної мережевої компанії, варто покращити PR-стратегію.

Стимулювання продажів тютюну в Україні спрямоване на отримання доходів та ґрунтується на заходах просування впізнаваності брендів тютюнових виробів, зокрема:

— сітілайти, ролики на моніторах у поїздах метрополітену, викладку тютюнових виробів у місцях продажу, рекламу у соціальних мережах, публікації від ЛСД (лідери суспільної думки – інфлюенсери);

- згадки про благодійну діяльність тютюнової індустрії у провідних ЗМІ, а також спецпроекти, «публікації за підтримки», статті з позначкою «promoted», «позиції», «новини компаній», «PR» та інші позначки у матеріалах, які публікують провідні за переглядами інтернет-видання.

— виведення тютюнових виробів електричного нагрівання з-під дії чинного антитютюнового законодавства (в Україні існує дуже мало обмежень щодо обігу та вживання електронних сигарет і ТВЕНів; з 2021 р. заборонили продавати е-сигарети неповнолітнім);

— спонсорування молодіжних заходів та фестивалів.

В умовах гострої конкурентної боротьби за увагу покупців необхідно розвивати різні програми для задоволення потреб покупців, для збільшення рентабельності бізнесу, для підвищення продажів і поліпшення умов взаємовигідного співробітництва. З цією метою, доцільно визначити максимальний рівень знижок при реалізації оптових партій та період дії дисконтних програм.

Заходами з нейтралізації негативного впливу на товарооборот дій конкурентів повинні стати моніторинг цін конкурентів; виявлення сильних і слабких сторін у ціновій політиці конкурентів; прогнозування зміни кон'юнктури.

Пошук нових шляхів для задоволення потреб курців зумовлює ТОВ «БАТ» зосередитися на нарощенні власного капіталу, щоб посилити портфель брендів, впроваджуючи інноваційні продукти. Хоча на ринку України компанія реалізує свій стратегічний портфель брендів тютюнових виробів, проте певні сигаретні бренди (Viceroy, Kool, Peter Stuyvesant, Craven A тощо) та інноваційні категорії тютюнових продуктів з потенційно низьким рівнем ризику для здоров'я (Vuse, Erok, LYFT, мосса, KODIAK) не реалізує. Остання група товарів є альтернативою сигаретам [8]. Доцільно розширити товарооборот ТОВ «БАТ» за рахунок реалізації на вітчизняному ринку раніше не представлених брендів тютюнових виробів.

Слід наголосити, що сучасні трансформації вітчизняного ринку тютюнових виробів відбуваються під впливом значного підвищенням акцизного навантаження на такі вироби та виходу на ринок альтернативної продукції. Подальше зростання ставок акцизного податку призведе до структурних деформацій цього ринку на користь продукції, яка не оподатковується або оподатковується за меншими ставками, та відповідно до зростання витрат виробництва. Згідно законопроекту № 5600 від 02.06.2021 р. запропоновано такі обмеження для виробників та імпортерів тютюнової продукції [17]:

- обмежити накопичення запасів тютюнових виробів перед підвищенням ставок акцизного податку, а саме встановити сплату акцизного податку із застосуванням коефіцієнта 1,5 за реалізацію на внутрішній ринок та/або ввезення на митну територію України тютюнових виробів у розмірі, що перевищує 115% середньомісячного обсягу реалізації на внутрішньому ринку такої продукції або її ввезення таким підприємством-виробником та/або імпортером за попередні дев'ять місяців;
- запровадити звітування тютюново-ферментаційними заводами про обсяги імпорту, виробництва та обігу тютюнової сировини;
- перенести на виробників та імпортерів обов'язок сплати 5% акцизного податку з роздрібного продажу тютюнових виробів, який на сьогодні сплачують суб'єкти роздрібною торгівлі;

При прогнозуванні результатів діяльності ТОВ «БАТ» доцільно врахувати вплив рекомендованих заходів та зазначені обмеження за сценарним підходом. Песимістичний сценарій не передбачає впровадження заходів і враховує інерційний розвиток ринку та підприємства, у той час як оптимістичний – враховує весь комплекс заходів, нейтральний – часткове несистемне врахування заходів.

Згідно з оцінками міжнародних організацій, у 2021 р. українська валюта може подешевшати до 31,03 грн за євро. Оскільки це орієнтир, доцільно передбачити майбутню девальвацію: на 3% щороку для базового сценарію, на 5% для оптимістичного сценарію, на 8% для песимістичного сценарію. Прогнозні значення обмінного курсу гривні наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Прогнозна динаміка обмінного курсу гривні до валюти платежу

Сценарій	2021	2022	2023	2024	2025
	грн / євро				
Базовий	30,9	31,0	31,1	31,2	31,3
Песимістичний	31,03	31,28	31,53	31,78	32,04
Оптимістичний	30,94	31,10	31,25	31,41	31,57

Джерело: розраховано автором.

Очікується, що у 2021-2025 рр. ТОВ «БАТ» закупить тютюнову сировину для власного виробництва у незмінних обсягах за базовим сценарієм, на 16% менше за песимістичним сценарієм, на 5% за оптимістичним сценарієм (ставка мита не зміниться, ставка акцизу зросте на 10% за базовим та оптимістичним сценаріями, на 20% за песимістичним сценарієм).

ТОВ «БАТ» зменшить імпорт готової тютюнової продукції на 2% за базовим сценарієм, на 10% за песимістичним сценарієм, на рівні обсягів у 2020 р. за оптимістичним сценарієм (ставка мита не зміниться, ставка акцизу зросте на 10% за базовим та оптимістичним сценаріями, на 20% за песимістичним сценарієм).

Умови прогнозних угод з імпорту тютюнових виробів та сировини для їх виробництва наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Прогнозні темпи щорічного зростання показників для розрахунку обсягів зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «БАТ» у 2021-2025 рр., раз

Показник		Сценарій		
		Базовий	Песимістичний	Оптимістичний
Ціна	імпорту готової продукції	0,98	0,90	1,00
	імпорту сировини	1,015	1,030	1,005
	експорту	1,03	1,01	1,08
Кількість	експорту	1,02	1,01	1,08
	імпорту готової продукції	1,05	1,00	1,07
	імпорту сировини	1,00	0,84	1,05
Витрати з імпорту до митного кордону	імпорту готової продукції	1,00	1,02	0,99
	імпорту сировини	1,00	1,02	0,99
Ставка мита	імпорту готової продукції	1,00	1,00	1,00
	імпорту сировини	1,00	1,00	1,00
Ставка акцизного податку	імпорту готової продукції	1,10	1,20	1,10
	імпорту сировини	1,10	1,20	1,10

Закінчення табл. 2.4

Показник		Сценарій		
		Базовий	Базовий	Базовий
Ціна реалізації на внутрішньому ринку	імпоротної продукції	1,045	1,025	1,055
	виробленої продукції	1,045	1,025	1,055
Витрати на реалізацію на внутрішньому ринку	імпоротної продукції	1,10	1,10	1,13
	виробленої продукції	1,05	0,94	1,10
Витрати на використання		1,00	0,86	1,03

Джерело: авторські розрахунки.

Реалізація запропонованих заходів компанією ТОВ «БАТ» дасть можливість скоротити витрати шляхом підвищення ефективності імпортних операцій, а також збільшить товарооборот та розширить ринок збуту підприємства.

Очікуваними результатами впровадження розробленого комплексу заходів стануть:

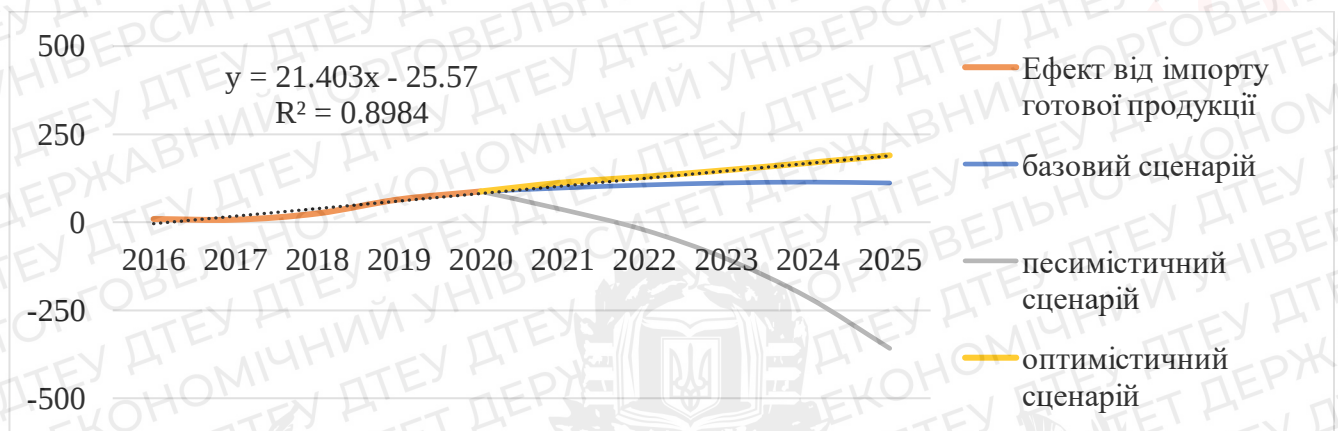
1. досягнення позитивних показників рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;
2. технічна модернізація підприємства на основі новітніх технологій;
3. збереженні та підвищення виробничо-технологічного потенціалу;
4. нарощення конкурентних можливостей підприємства на внутрішньому і зовнішньому ринках.

2.3. Прогнозування фінансових результатів ТОВ «БАТ» в наслідок реалізації запропонованих заходів

Впровадження розробленого комплексу заходів на ТОВ «БАТ» дозволить отримати нові результати від прогностичних операцій з імпорту. Доцільно оцінити прогностичний ефект від впровадження комплексу заходів при здійсненні імпоротної діяльності ТОВ «БАТ» за сценарним підходом у середньостроковій перспективі.

Зміни у обсягах та умовах імпорту прогнозно сформуєть наступні результати операцій з тютюновими виробами. Результати розрахунків наведено у дод. Г.

Для ТОВ «БАТ» прогнозується зростання ефекту операцій з імпорту готової продукції за базовим та оптимістичним сценаріями, але можливий спад за песимістичним сценарієм (рис. 2.2).

Примітка: 2021 - очікуваний результат (тут і далі).

Рис. 2.2. Прогнозна динаміка ефекту операцій з імпорту готової продукції ТОВ «БАТ» у 2021-2025 рр., млн грн

Джерело: розраховано та побудовано автором.

При операціях з імпорту готової продукції ТОВ «БАТ» очікується у 2025 р. економічний ефект у розмір до 111,3 млн грн за базовим сценарієм; до 189,7 млн грн за оптимістичним сценарієм; до 358,3 млн грн за песимістичним сценарієм.

За прогнозними результатами операцій з імпорту готової продукції розраховано економічну ефективність у середньостроковій перспективі (рис. 2.3).

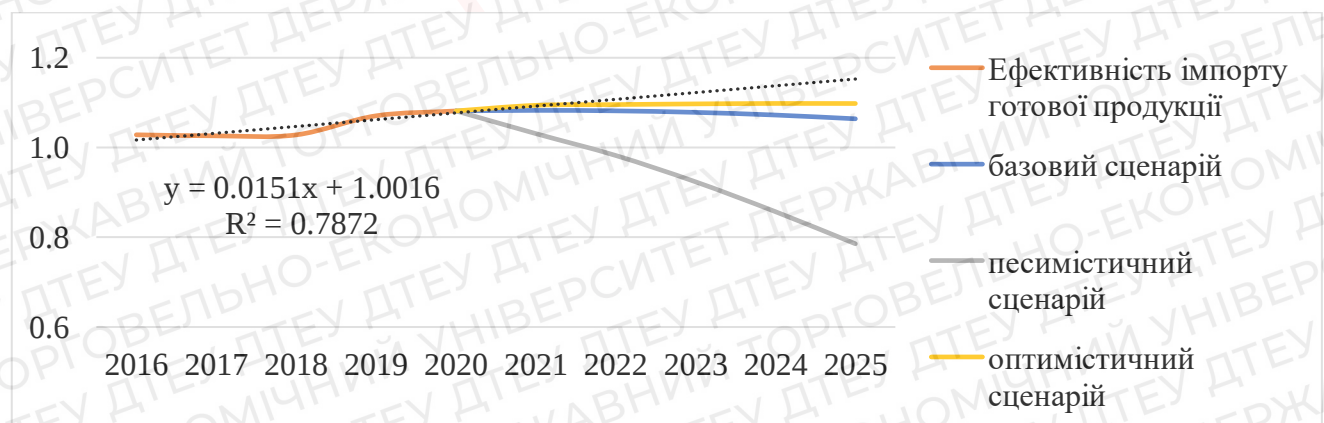

Рис. 2.3. Прогнозна динаміка ефективності операцій з імпорту готової продукції ТОВ «БАТ» у 2021-2025 рр., раз

Джерело: розраховано та побудовано автором.

Економічна ефективність операцій у 2025 р. досягне за базовим сценарієм 1,06 раз, за оптимістичним – 1,1 раз, за песимістичним – 0,79 раз. Порівняно з результатами у 2020 р., слід зазначити, що ТОВ «БАТ» перевищить досягнутий рівень ефективності на 0,02 раз у 2025 р. лише за оптимістичним сценарієм.

Зміни у обсягах та умовах імпорту сировини прогнозно сформулюють наступні результати операцій (дод. Д). Для ТОВ «БАТ» прогнозується зростання показника за оптимістичним сценарієм, але можливий спад за базовим та песимістичним сценарієм (рис. 2.4).

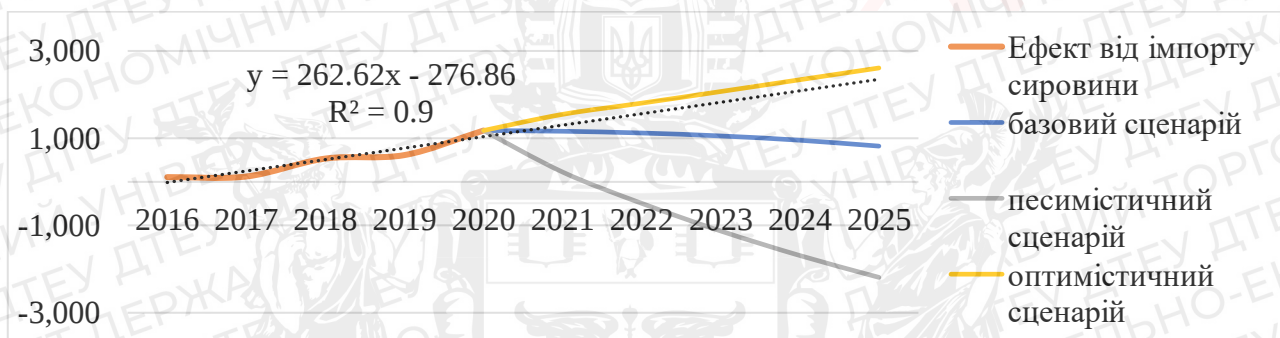

Рис. 2.4. Прогнозна динаміка ефекту операцій з імпорту сировини ТОВ «БАТ» у 2021-2025 рр., млн грн

Джерело: розраховано та побудовано автором.

При операціях з імпорту сировини ТОВ «БАТ» очікується у 2025 р. економічний ефект у розмір до 819 млн грн за базовим сценарієм; до 2610 млн грн за оптимістичним сценарієм; до -2189 млн грн за песимістичним сценарієм.

За прогнозними результатами операцій з імпорту сировини розраховано економічну ефективність у середньостроковій перспективі (рис. 2.5).

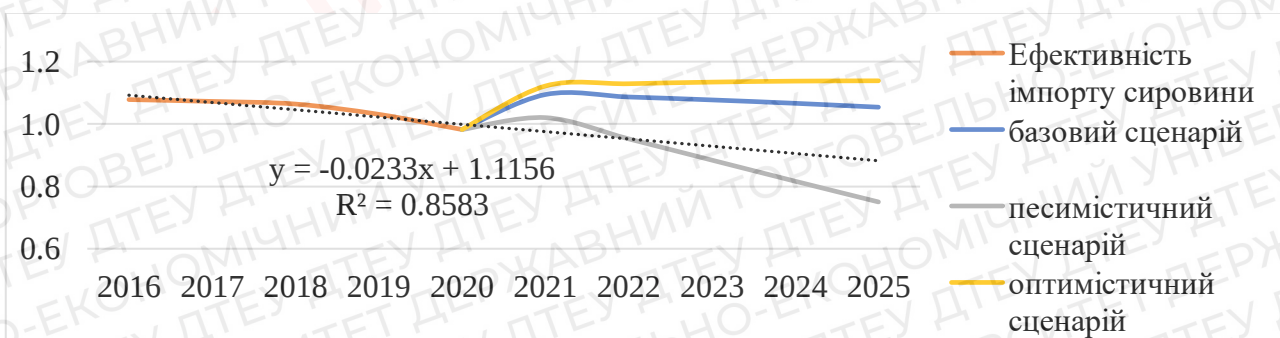

Рис. 2.5. Прогнозна динаміка ефективності операцій з імпорту сировини ТОВ «БАТ» у 2021-2025 рр., раз

Джерело: розраховано та побудовано автором.

Економічна ефективність операцій з імпорту сировини у 2025 р. досягне за базовим сценарієм 1,07 раз, за оптимістичним – 1,14 раз, за песимістичним – 0,75 раз. Порівняно з результатами у 2020 р., ТОВ «БАТ» перевищить досягнутий рівень ефективності у 2025 р. на 0,07 раз за базовим сценарієм та на 0,16 раз за оптимістичним сценарієм.

З метою оцінки прогнозової ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання порівнюємо їх з прогнозними витратами на власне виробництво у кількості як при імпорті. За експертними оцінками працівників економічного відділу ТОВ «БАТ» такі витрати зростатимуть на 15% щороку за базовим сценарієм, за песимістичним сценарієм - на 25%, за оптимістичним сценарієм - на 5% (дод. Е). Результати прогнозової оцінки альтернативного коефіцієнту ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання наведено на рис. 2.5.

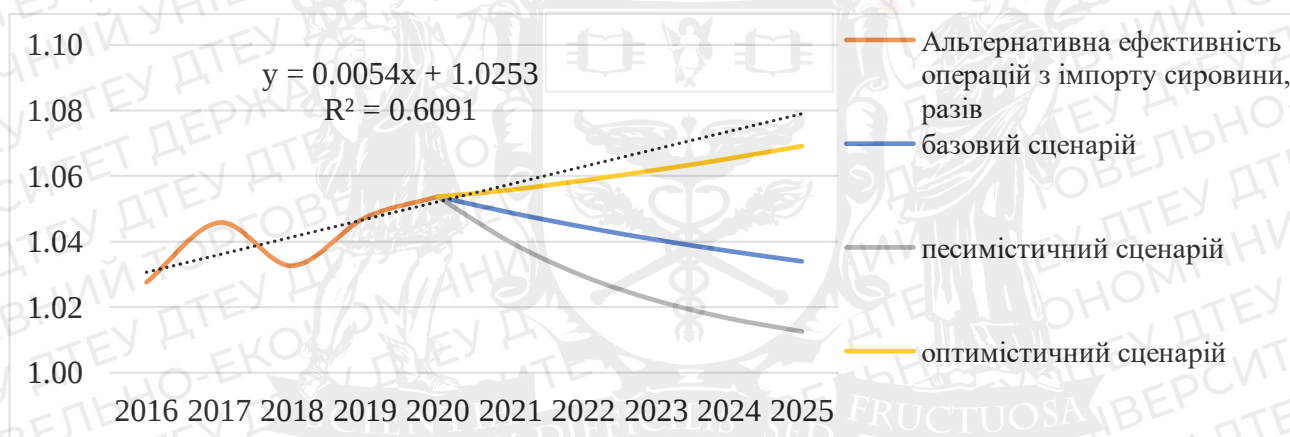

Рис. 2.6. Прогнозна динаміка альтернативної ефективності операцій з імпорту сировини ТОВ «БАТ» (код за УКТ ЗЕД 2403) у 2021-2025 рр., раз

Джерело: розраховано та побудовано автором.

Прогнозні значення коефіцієнта альтернативної ефективності операцій з імпорту сировини у 2021-2025 рр. знаходиться на рівні нижче прогнозової ефективності імпорту. Це свідчить, що за такого прогнозного рівня витрат використання вітчизняної сировини матиме нижчу ефективність для діяльності ТОВ «БАТ».

Зміни у обсягах імпорту тютюнових виробів та сировини прогнозно сформують наступні результати операцій (рис. 2.7).

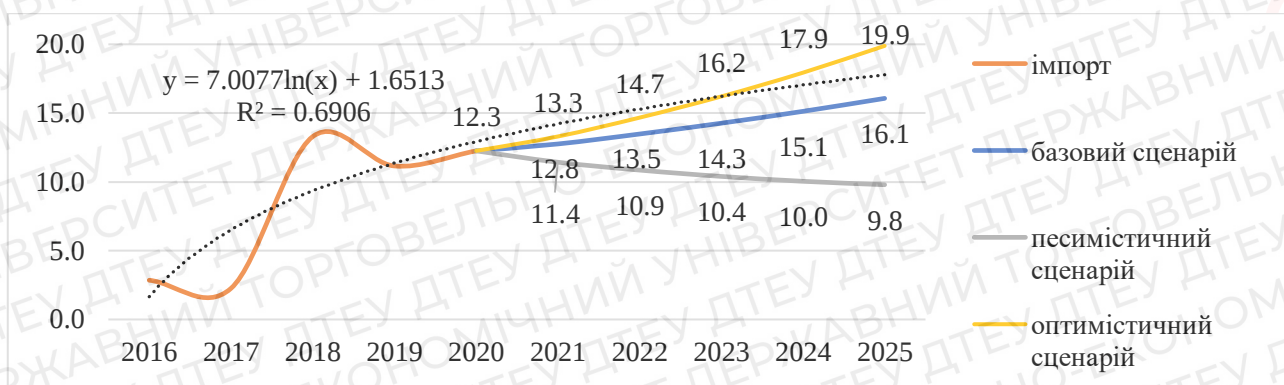

Рис. 2.7. Прогнозування обсягу імпорту ТОВ «БАТ» у 2021-2025 рр., млрд грн

Джерело: розраховано та побудовано автором.

Для ТОВ «БАТ» прогнозується зростання обсягу імпорту за кожним із сценаріїв, крім песимістичного. У 2025 р. обсяг імпорту очікується на рівні до 16,1 млрд грн за базовим сценарієм; до 19,9 млрд грн за оптимістичним сценарієм; до 9,8 млрд грн за песимістичним сценарієм.

Оптимізація витрат на імпорт сировини віддзеркалиться у змінах обсягів експорту тютюнових виробів, які прогнозно сформуєть наступні результати операцій. (рис. 2.8).

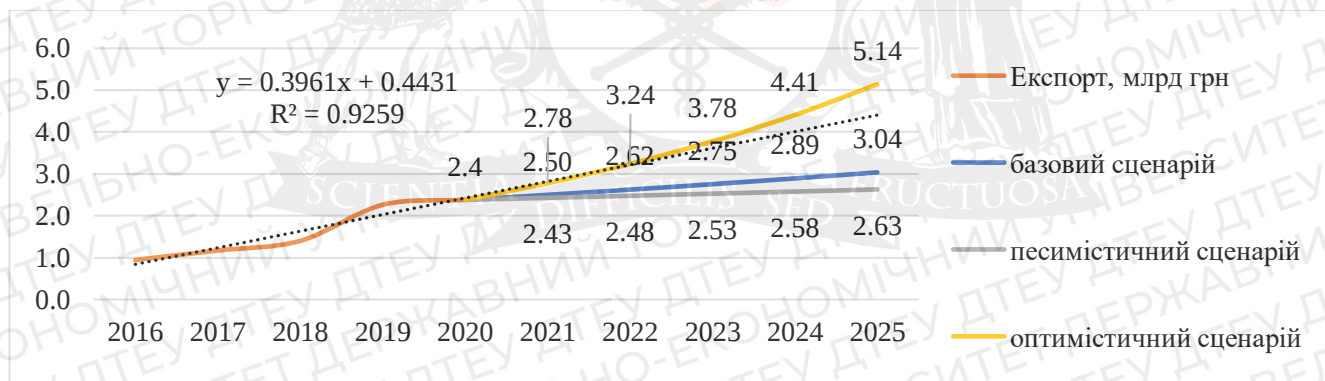

Рис. 2.8. Прогнозування обсягу експорту ТОВ «БАТ» у 2021-2025 рр., млрд грн

Джерело: розраховано та побудовано автором.

Для ТОВ «БАТ» прогнозується зростання чистих доходів від експорту за кожним із сценаріїв. У 2025 р. обсяг експорту очікується на рівні до 3,04 млрд грн за базовим сценарієм; до 5,14 млрд грн за оптимістичним сценарієм; до 2,63 млрд грн за песимістичним сценарієм.

Для оцінки ефективності запропонованого комплексу заходів у цілому вважаємо доцільним врахувати взаємовплив показників обсягу сукупного товарообороту ТОВ «БАТ» та обсягів експортно-імпортних операцій. Для цього перевіримо наявність

зв'язку між показниками доходів ТОВ «БАТ», обсягами експортно-імпортних операцій з готовою продукцією та імпорту сировини. У MS Excel обчислено парні коефіцієнти лінійної кореляції за допомогою спеціальної функції КОРРЕЛ для виявлення сили взаємозв'язку з чистим доходом. Результати представлені в дод Ж.1. На основі отриманих коефіцієнтів кореляції встановлено наявність сильного зв'язку між чистим доходом (y) ТОВ «БАТ» та обсягами експорту готової продукції (x1), імпорту сировини (x2) та імпорту готової продукції (x3). Виявлені кореляційні зв'язки доводять симетричність впливу зазначених факторів на товарооборот підприємства, що дозволило побудувати математичну модель з високим ступенем достовірності апроксимації ($r^2=0,999$, тобто результат на 99,9% залежить від таких факторів) (дод. Ж.2):

$$y = 4,3 x_1 + 1,32 x_2 - 4,72 x_3 - 0,67. \quad (3.1)$$

На основі економетричної моделі спрогнозуємо результати діяльності ТОВ «БАТ» (рис. 2.9).

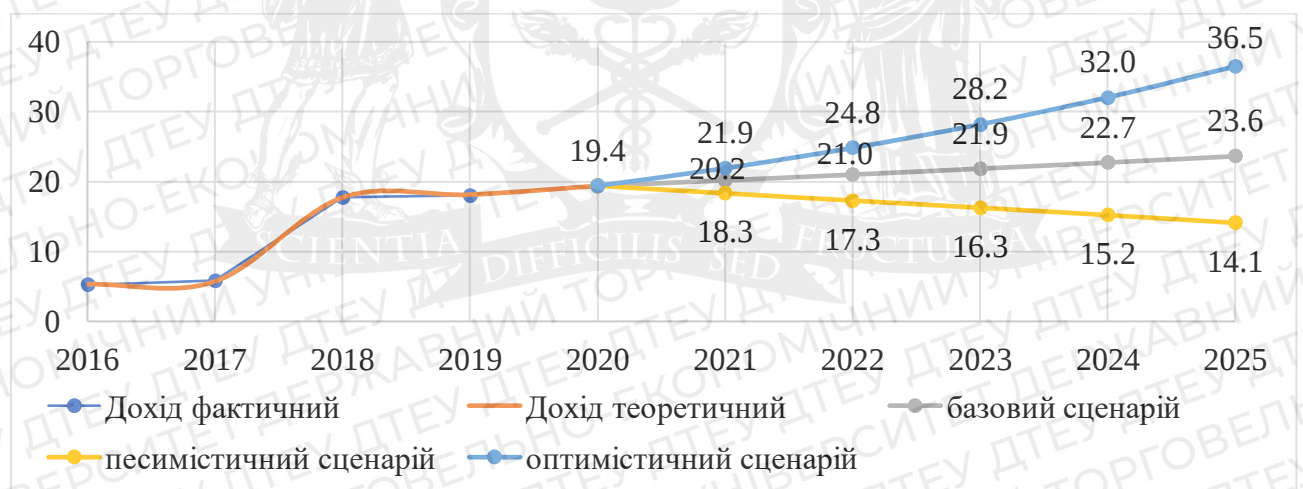

Рис. 2.9. Прогнозування чистих доходів ТОВ «БАТ» за сценарним підходом у 2021-2025 рр., млрд грн

Джерело: розраховано та побудовано автором.

За допомогою моделювання обсягів зовнішньоекономічних операцій встановлено, що чистий дохід підприємства може як зрости, так і скоротитися. За оптимістичним сценарієм прогнозується зростання до 36,5 млрд грн у 2023 р., або на 13,5% щороку, за базовим – досягне 23,6 млрд грн., або на 4,0% щороку, у той час як за песимістичним – скорочення до 14,1 млрд грн, або на 6,2% щороку.

Висновки до розділу 2

Дослідження результатів діяльності ТОВ «БАТ» та тенденцій розвитку ринку тютюнових виробів в Україні дозволили виокремити основні напрями підвищення ефективності операцій з імпорту, а саме: Перегляд умов постачання імпортних тютюнових виробів та сировини; Оптимізація витрат виробництва; Стимулювання продажів тютюнових виробів; Розширення асортиментного портфелю брендів тютюнових виробів.

Комплекс заходів щодо підвищення ефективності операцій з імпорту передбачає:

- Оптимізацію майнових та загальновиробничих показників з метою зменшення затрат виробництва;
- Мінімізацію витрат імпорту щодо цін закупівлі, витрат на транспортування та упаковку;
- Оптимізацію обсягів закупівель імпортової тютюнової сировини для переорієнтації структури виробництва та готової продукції;
- Удосконалення господарської діяльності за напрямками менеджменту, маркетингу, логістики, дистрибуції;
- Активізацію програм стимулювання продажів;
- Розширення стратегічного портфеля брендів тютюнових виробів, які реалізуються на території України.

Прогнозування результатів діяльності ТОВ «БАТ» здійснено за сценарним підходом, який враховує як інерційний розвиток, так і прогресивні зміни.

Прогнозні зміни у обсягах імпорту тютюнових виробів та сировини забезпечать зростання обсягів імпорту за кожним із сценаріїв, крім песимістичного. Прогнозується зростання обсягів експорту за кожним із сценаріїв.

Моделювання обсягів зовнішньоекономічних операцій на основі економетричної моделі показало, що чистий дохід підприємства може як зрости (а оптимістичним сценарієм на 13,5% щороку, за базовим – на 4,0%), так і скоротитися (за песимістичним на 6,2% щороку).

ВИСНОВКИ

ТОВ «БАТ» входить у групу компаній холдингу «Бритіш Американ Тобакко Інтернешнл Холдінгс (ЮКЕЙ) Лімітед». На ринку України компанія здійснює діяльність переважно у сфері оптової та роздрібної торгівлі тютюновими виробами таких марок, як «Dunhill», «Kent», «Vogue», «Lucky Strike», «Rothmans», «Pall Mall», «Capri», а також «Прилуки», «Прилуки Особливі», «Козак».

За підсумками фінансово-господарської діяльності підприємство нарощує торговельний оборот, проте залишається збитковим. У 2020 р. ТОВ «БАТ» отримало приріст чистого доходу від реалізації продукції на 7,9%. Виявлені низхідні тенденції у показниках рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості та платоспроможності вказують на незадовільний фінансово-господарський стан підприємства.

ТОВ «БАТ» здійснює виробництво тютюнової продукції, експортно-імпортні операції з готовою продукцією та імпортні операції з сировиною. Для цього підприємство володіє відповідними ліцензіями на операції з підакцизними товарами.

Незважаючи на зростання зовнішньоторговельного обороту, торговельне сальдо залишається від'ємним. Підприємство є залежним від імпорту сировини, яка формує 67,9% собівартості реалізованої продукції. Найбільшим постачальниками сировини (код за УКТ ЗЕД 2403) – Німеччина та Італія.

Частка експорту у доходах складала 12,2% у 2020 р. Експорт географічно сконцентрований на європейських країнах – 72,5% вивезеної тютюнової продукції. Найбільшим реципієнтом готової продукції є Польща та Румунія.

Динаміка показників ефективності операцій з імпорту ТОВ «БАТ» показала перевищення ефективності операцій з імпорту товарів проміжного споживання над рівнем ефективності операцій з імпорту готової продукції. Найвищі рівні ефективності досягнуті у 2020 р. – 1,101 раза для ефективності операцій з імпорту сировини (код за УКТ ЗЕД 2403) та 1,081 раза для ефективності операцій з імпорту готової продукції (код за УКТ ЗЕД 2402).

Основними напрямками підвищення ефективності операцій з імпорту ТОВ «БАТ» визначено:

- перегляд умов постачання імпортних тютюнових виробів та сировини;

- оптимізація витрат виробництва;
- стимулювання продажів тютюнових виробів;
- розширення асортименту тютюнових виробів.

Комплекс заходів щодо підвищення ефективності операцій з імпорту передбачає:

- оптимізацію закупівельних цін імпортової сировини та готової продукції;
- оптимізацію обсягів закупівель імпортової тютюнової сировини для переорієнтації структури виробництва на продукцію з більшою доданою вартістю;
- оптимізацію обсягів закупівель імпортової готової тютюнової продукції;
- мінімізацію витрат імпорту на транспортування та упаковку,
- оптимізацію майнових та загальновиробничих показників з метою зменшення затрат виробництва;
- удосконалення господарської діяльності за напрямками менеджменту, маркетингу, логістики, дистрибуції;
- підвищення ефективності комунікаційної та цінової політики;
- активізацію програм стимулювання продажів;
- розширення стратегічного портфеля брендів тютюнових виробів, які реалізуються на території України.

Для прогнозування результатів діяльності ТОВ «БАТ» використано сценарний підходом, який дозволив враховувати як інерційний розвиток, так і прогресивні зміни у зовнішньоекономічній та виробничій діяльності.

За кожним із сценаріїв прогнозується зростання обсягів експорту тютюнових виробів; імпорту тютюнових виробів й сировини, крім песимістичного сценарію.

Прогнозуються зміни у обсягах чистих доходів ТОВ «БАТ» на основі економетричної моделі. Моделювання обсягів зовнішньоекономічних операцій показало, що чистий дохід підприємства може щороку зростати на 4,0% за базовим сценарієм та на 13,5% за оптимістичним, проте зменшитись на 6,2% за песимістичним сценарієм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз ринку сигарет України. 2020 рік / Pro-Consulting, 2021 (дата звернення: 20.08.2021). - URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-sigaret-ukrainy-2020-god>
2. Бритіш Американ Тобакко Україна : офіційний сайт (дата звернення: 4.06.2021). - URL: <https://www.bat.ua/>
3. Дубенський Д. Про тенденції, цінову ситуацію на тютюновому ринку, а також нові виклики й ризики для основних гравців через зміну правил гри (дата звернення: 4.08.2021). - URL: <https://rating.zone/my-strazhdaemo-vid-nelehalnoho-tinovoho-rynku-ne-menshe-nizh-derzhava/>
4. Европейский доклад о ситуации в области борьбы против табака / Всемирная организация здравоохранения (дата звернення: 3.08.2021) - URL: https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/248421/European-Tobacco-Control-Status-Report-2014-Rus.pdf
5. Кобеля З. І. Тенденції розвитку оптової торгівлі в економіці ринкового типу / З. І. Кобеля, О. І. Мельник, О. П. Метлицька // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2019. - № 1. - С. 149-154 (дата звернення: 25.08.2021). - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_1_30.
6. Коротун В. І. Створення і запровадження системи виявлення та відстеження тютюнових виробів в Україні / В. І. Коротун, Н. В. Новицька, І. І. Хлебнікова // Фінанси України. - 2020. - № 4. - С. 82-96. (дата звернення: 22.08.2021). - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2020_4_7
7. Коротун В.І. Заходи протидії форстолінгу тютюнових компаній: європейський досвід та висновки для України / В. І. Коротун, Н. В. Новицька, І. І. Хлебнікова // Проблеми економіки. - 2019. - № 2. - С. 134-144 (дата звернення: 13.08.2021). - URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-2_0-pages-134_144.pdf
8. Кулицький С. Тіньовий ринок тютюнових виробів: контрафактне виробництво і контрабанда / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2021. – № 6. – С. 40–51. – URL: <http://nbuviap.gov.ua/>

9. Мельник Т. М. Імпортозалежність економіки України і пріоритети селективного імпортозаміщення / Т. М. Мельник, К. С. Пугачевська // Економіка України. - 2016. - № 4. - С. 29-44.
10. Моніторинг нелегальної торгівлі тютюновими виробами в Україні / Kantar Україна, 2021 (дата звернення: 14.08.2021). URL: <https://tns-ua.com/>
11. Новицька Н. В. Вплив акцизної політики України на трансформаційні процеси ринку тютюнових виробів / Н. В. Новицька, І. І. Хлебнікова // Економіка України. - 2020. - № 10. - С. 19-33.
12. Олефір В. К. Вплив Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на ринок споживчих товарів / В. К. Олефір // Економіка і прогнозування. - 2018. - № 3. - С. 118-137.
13. Податкове регулювання ринку тютюнових виробів в умовах його трансформації [Коротун В. І., Кошук Т. В., Новицька Н. В., Хлебнікова І. І.] / за заг. ред. Кошук Т. В. Ірпінь–Хмельницький, 2020. - 133 с.
14. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (дата звернення: 20.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони реклами, спонсорства та стимулювання продажу тютюнових виробів : Закон України від 22.09.2011 (дата звернення: 20.08.2021). - URL: № 3778-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3778-17>
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 19.02.2020 № 559-IX (дата звернення: 2.08.2021). - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-20>
17. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень : Законопроект, реєстр. № 5600 від 02.06.2021 (дата звернення: 20.08.2021). - URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72106
18. Про затвердження переліку держав (територій), які відповідають критеріям, установленим підпунктом 39.2.1.2 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Податкового кодексу України, та визнання таким, що втратило чинність, розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 977 : Постанова Кабінету Міністрів України

від 27.12.2017 № 1045 (дата звернення: 20.08.2021). - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2017-%D0%BF#Text>

19. Рахман М. С., Руденко А. М. Парадигми виробників тютюнового ринку та місце Philip Morris International в Україні. // Бізнес Інформ. - 2019. - №11. - С. 164–171.

20. У 2019 році доходи від акцизів на сигарети зросли, а споживання зменшилось / Український центр контролю над тютюном ГО «Життя» (дата звернення: 25.08.2021). - URL: <http://tobaccocontrol.org.ua/news/u-2019-rotsi-dokhodi-vid-aktsiziv-na-sigharieti-zrosli-a-spozhivannia-zmienshilos>

21. Хлебнікова І. І. Механізми контролю за обігом тютюнових виробів в країнах ЄС / І. І. Хлебнікова // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. - 2017. - № 2. - С. 316-336. (дата звернення: 22.08.2021). - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znnpudps_2017_2_25

22. Яворський П. Якими можуть бути наслідки закриття виробництва тютюнових виробів для міжнародної торгівлі України? / Центр аналітики зовнішньої торгівлі Trade+ (дата звернення: 20.08.2021). - URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2019/12/Trade_Policy-brief_Tobacco-export-in-Ukraine.pdf

23. The Convention Secretariat calls Parties to remain vigilant towards novel and emerging nicotine and tobacco products. FCTC / World Health Organization (дата звернення: 1.08.2021). URL: https://www.who.int/fctc/mediacentre/news/2019/remain-vigilant-towards-novelnew-nicotine-tobacco-products/en/?fbclid=IwAR17luxh_orMR40XtA5sqq42jGrZy7BxK_dnbRasVn0YRQVJqNN_oA1WEwFE#R1.43

24. TRACIT: Mapping the impact of illicit trade on the sustainable development goals / UNCTAD, 2020 (дата звернення: 4.07.2021). - URL: https://unctad.org/meetings/en/Contribution/DITC2020_TRACIT_IllicitTradeandSDGs_summary_en.pdf.

25. WHO global report on trends in prevalence of tobacco smoking 2000-2025 – 2-nd ed. (дата звернення: 22.08.2021). - URL: <https://www.who.int/tobacco/publications/surveillance/trends-tobacco-smokingsecond-edition/en/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Ретроспектива балансових звітів ТОВ «БАТ», тис. грн

Актив	Код	На 31.12 2015 р.	На 31.12 2016 р.	На 31.12 2017 р.	На 31.12 2018 р.	На 31.12 2019 р.	На 31.12 2020 р.
Необоротні активи							
Нематеріальні активи	1000	3 047	1 503	61 996	32 001	26 272	19 993
Первісна вартість	1001	74 501	68 589	138 049	43 868	45 655	47 195
Накопичена амортизація	1002	71 454	67 086	76 053	11 867	19 383	27 202
Незавершені капітальні інвестиції	1005	249 915	320 822	657 039	61 706	60 418	66 795
Основні засоби	1010	1 053 499	1 558 699	122 045	70 702	337 668	341 443
Первісна вартість	1011	1 559 280	2 172 740	824 015	142 128	504 277	640 723
Знос	1012	505 781	614 041	701 970	71 426	166 609	299 280
Відстрочені податкові активи	1045	328 076	881 449	85 589	69 919	85 162	65 802
Усього	1095	1 634 537	2 762 473	926 669	234 328	509 520	494 033
Оборотні активи							
Запаси	1100	2 154 349	2 212 208	1 199 292	5 317 687	4 038 578	4 740 464
Виробничі запаси	1101	1 925 607	2 158 269	1 199 292	74 926	68 150	
Товари	1104	228 742	53 939	-	5 242 761	3 970 428	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	999 921	168 169	10 846	938 208	1 184 992	1 317 133
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
За виданими авансами	1130	54 997	22 403	21 970	36 473	34 925	54 469
З бюджетом	1135	495 846	302 931	120 763	371 434	258 885	612 287
У тому числі з податку на прибуток	1136	18 541	13 541	6 541		13 336	13 295
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	412 043	3 566 373	4 667 114			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 615	8 603	769	129 686	251 848	161 299
Гроші та їх еквіваленти	1165	337 586	376 258	553 072	149 282	263 995	103 736
Інші оборотні активи	1190	44 904	3 257	34 407	469 894	253 335	91 353
Усього	1195	4 508 261	6 660 202	6 608 233	7 412 664	6 286 558	7 080 741
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200					0	0
Баланс	1300	6 142 798	9 422 675	7 534 902	7 646 992	6 796 078	7 574 774

Закінчення дод. А

Пасив		На 31.12 2015 р.	На 31.12 2016 р.	На 31.12 2017 р.	На 31.12 2018 р.	На 31.12 2019 р.	На 31.12 2020 р.
Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	3 560	3 560	3 560	3 560	3 560	3 560
Додатковий капітал	1410	9 265	9 265	9 265	- 501	- 4 965	817
Накопичені курсові різниці	1412				- 229	- 229	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 140 074	1 482 010	2 379 957	- 244 118	- 333 488	- 406 824
Усього	1495	1 152 899	1 494 835	2 392 782	- 241 288	- 335 122	- 402 447
Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 664 074	3 235 712	2 918 991		167 698	152 518
Довгострокові забезпечення	1520	41 001	46 595	50 953	24 754	48 629	51 171
Усього	1595	2 705 075	3 282 307	2 969 944	24 754	216 327	203 689
Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	1600	1 000 000	2 784 000	730 001	681	1 044	4 034
Поточна кредиторська заборгованість за:							
Довгостроковими зобов'язаннями	1610					70 162	84 528
Товари, роботи, послуги	1615	566 008	330 641	369 816	7 357 490	6 279 331	7 232 253
Розрахунками з бюджетом	1620	121 842	482 924	511 462	18 672	3 788	3 425
У тому числі з податку на прибуток	1621				16 044	-	-
Розрахунками зі страхування	1625	3 480	1 480	971	1 215	1 227	905
Розрахунками з оплати праці	1630	5 198	3 184	2 789	5 789	7 137	7 881
	1645	372 770	786 345	462 568			
Поточні забезпечення	1660	173 433	73 482	77 884	429 951	486 719	375 415
Інші поточні зобов'язання	1690	42 093	47 908	16 685	49 728	65 465	65 091
Усього	1695	2 284 824	4 645 533	2 172 176	7 863 526	6 914 873	7 773 532
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700					-	-
Баланс	1900	6 142 798	9 422 675	7 534 902	7 646 992	6 796 078	7 574 774

Ретроспектива звітів про фінансові результати ТОВ «БАТ», тис. грн

Стаття	Код	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4 130 226	5 214 912	5 836 156	17 751 370	18 036 953	19 464 388
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3494430	6 132 713	4 944 009	16 919 462	17 034 975	18 040 569
Валовий:							
Прибуток	2090	635796	0	892147	831908	1 001 978	1 423 819
Збиток	2095		917801			0	0
Інші операційні доходи	2120	202464	171020	207019	124377	231 327	185 995
Адміністративні витрати	2130	294872	202296	118808	243091	301 433	335 792
Витрати на збут	2150	594561	528057	163815	723442	1 013 117	1 158 728
Інші операційні витрати	2180	235972	267155	249272	10514	24 654	159 246
Фінансовий результат від операційної діяльності:							
Прибуток	2190			567271		0	0
Збиток	2195	287145	1744289		20762	105 899	43 952
Інші фінансові доходи	2220	6873	13235	16370	19948	24 699	9 222
Інші доходи	2240	608	318299	286736		0	0
Фінансові витрати	2250	295555	708848	477495	1	21 577	20 294
Інші витрати	2270	938073	773919	261756	50	289	181
Фінансовий результат до оподаткування:							
Прибуток	2290			131126		0	0
Збиток	2295	1513292	2895522		865	103 066	55 205
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	221616	553376	-28863	500	13 670	-18 131
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305					0	0
Чистий фінансовий результат:							
Прибуток	2350			102263		0	0
Збиток	2355	1291676	2342146		365	89 396	73 336

Результати аналізу фінансового стану ТОВ «БАТ»

Показники фінансового стану	Оптимальне значення або напрям оптимізації	Значення для підприємства
Аналіз фінансових результатів діяльності		+
Аналіз фінансового стану підприємства		+
Динаміка активів	збільшення	+
Динаміка пасивів	збільшення	+
Аналіз ліквідності підприємства		-
коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	>1	-
коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	-
коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	-
Чистий оборотний капітал, тис. грн	>0	-
Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства		-
коефіцієнт платоспроможності (автономії, фінансової стійкості)	>0,5	-
коефіцієнт фінансування	<1	-
коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>0,1	+
коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0	-
Аналіз ділової активності		-
коефіцієнт оборотності активів	збільшення	+
коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення	-
коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення	-
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення	-
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	зменшення	-
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільшення	-
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	збільшення	-
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	-
Аналіз рентабельності		-
коефіцієнт рентабельності активів	збільшення	-
коефіцієнт рентабельності власного капіталу	збільшення	-
коефіцієнт рентабельності діяльності	збільшення	-
коефіцієнт рентабельності продукції	збільшення	-
Аналіз майнового стану підприємства		-
коефіцієнт зносу основних засобів	зменшення	-
коефіцієнт оновлення основних засобів	збільшення	-
Коефіцієнт придатності основних засобів	> 0	+
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у вартості майна підприємства	> 0,3	-

Розрахунок прогнозної ефективності операцій з імпорту готової продукції (код за УКТ ЗЕД 2402)

Назва	Базовий сценарій					Песимістичний сценарій					Оптимістичний сценарій				
	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025
Фактурна вартість, тис. євро	13500	14000	14500	15000	15500	12000	11000	10000	9000	8000	14000	15000	16000	17000	18000
Кількість, млн. шт	473	497	522	549	577	450	450	450	450	450	482	515	551	590	631
Базисні умови постачання	EXW Інкотермс 2010														
Витрати з імпорту до митного кордону, % до фактурної вартості, у т.ч.:	4,53	4,53	4,53	4,53	4,53	4,98	4,98	4,98	4,98	4,98	4,30	4,30	4,30	4,30	4,30
витрати з навантаження на перший транспортний засіб, % від фактурної вартості	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
доставка до основного перевізника, % від фактурної вартості	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,72	0,72	0,72	0,72	0,72	0,62	0,62	0,62	0,62	0,62
витрати з навантаження на основний транспортний засіб, % від фактурної вартості	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
транспортні витрати, % від фактурної вартості	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,85	3,85	3,85	3,85	3,85	3,33	3,33	3,33	3,33	3,33
страхування вантажу, % від фактурної вартості	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95
Витрати з імпорту до митного кордону, тис. євро	611,6	634,2	656,9	679,5	702,2	597,96	548,13	498,30	448,47	398,64	602,49	645,53	688,56	731,60	774,63
Обмінний курс, грн / євро.	30,9	31,0	31,1	31,2	31,3	31,03	31,28	31,53	31,78	32,04	30,94	31,10	31,25	31,41	31,57
Митна вартість, тис. грн	435 768	453 263	470 859	488 557	506 357	390 967	361 254	331 040	300 319	269 086	451 827	486 521	521 551	556 918	592 627
Ставка мита, євро / 1 тис. шт	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Сума мита, тис. грн	21 907,2	23 093,5	24 344,1	25 662,4	27 052,1	20 948,1	21 115,6	21 284,6	21 454,8	21 626,5	22 347,7	24 031,6	25 842,4	27 789,6	29 883,6
Акцизний податок, грн / 1 тис. шт	997,9	1097,7	1207,5	1328,2	1461,1	1088,6	1306,4	1567,6	1881,2	2257,4	997,9	1097,7	1207,5	1328,2	1461,1
Сума акцизного податку, тис. грн	471 966	545 640	630 815	729 285	843 126	489 888	587 866	705 439	846 526	1 015 832	480 498	565 547	665 648	783 468	922 142
Ставка ПДВ, %	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Сума ПДВ, тис. грн	185 928	204 399	225 204	248 701	275 307	180 361	194 047	211 553	233 660	261 309	190 934,7	215 219,9	242 608,3	273 635,2	308 930,4
Сума митних платежів, тис. грн	679 801,7	773 133,1	880 362,4	1 003 648,1	1 145 485,3	691 196,7	803 028,2	938 275,9	1 101 641,4	1 298 767,1	693 780,9	804 798,2	934 099,2	1 084 893,1	1 260 956,2
Повна вартість імпорту, тис. грн	1 115 569	1 226 396	1 351 222	1 492 205	1 651 842	1 082 164	1 164 282	1 269 315	1 401 961	1 567 853	1 145 608	1 291 319	1 455 650	1 641 811	1 853 583
Витрати на реалізацію товарів, тис. грн	60 799	66 839	73 642	81 325	90 025	70 773,5	76 144,0	83 013,2	91 688,2	102 537,6	50 979,6	57 463,7	64 776,4	73 060,6	82 484,4
Середня ціна реалізації товарів на внутрішньому ринку, грн / уп.	54	56	59	61	64	52,8	54,1	55,5	56,9	58,3	54,4	57,4	60,5	63,8	67,4
Виручка від реалізації на внутрішньому ринку, тис. грн	1 273 650	1 398 844	1 536 343	1 687 358	1 853 217	1 188 652,8	1 218 369,2	1 248 828,4	1 280 049,1	1 312 050,3	1 309 083,7	1 477 759,1	1 668 168,3	1 883 111,8	2 125 750,8
Ефект від імпортової операції, тис. грн	97 282	105 609	111 480	113 827	111 349	35 715,6	- 22 056,6	- 103 500,3	- 213 599,7	- 358 340,3	112 496,0	128 976,1	147 742,2	168 239,9	189 683,7
Ефективність імпортової операції, рази	1,08	1,08	1,08	1,07	1,06	1,03	0,98	0,92	0,86	0,79	1,09	1,10	1,10	1,10	1,10

Джерело: складено та розраховано автором.

Розрахунок прогнозної ефективності операцій з імпорту сировини (код за УКТ ЗЕД 2403)

Назва	Базовий сценарій					Песимістичний сценарій					Оптимістичний сценарій				
	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025	2 021	2 022	2 023	2 024	2 025
Фактурна вартість, тис. євро	166 951	169 439	171 963	174 526	177 126	143 115	124 510	108 324	94 242	81 990	173 548	183 093	193 163	203 787	214 995
Кількість нетто, т	3 290	3 290	3 290	3 290	3 290	2 779	2 347	1 983	1 675	1 415	3 455	3 627	3 809	3 999	4 199
Базисні умови постачання	EXW Інкотермс 2010														
Витрати з імпорту до митного кордону, % до фактурної вартості, у т.ч.:	4,61	4,61	4,61	4,61	4,61	5,07	5,07	5,07	5,07	5,07	4,38	4,38	4,38	4,38	4,38
витрати з навантаження на перший транспортний засіб, % від фактурної вартості	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
доставка до основного перевізника, % від фактурної вартості	0,65	0,65	0,65	0,65	0,65	0,72	0,72	0,72	0,72	0,72	0,62	0,62	0,62	0,62	0,62
витрати з навантаження на основний транспортний засіб, % від фактурної вартості	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10
транспортні витрати, % від фактурної вартості	3,50	3,50	3,50	3,50	3,50	3,85	3,85	3,85	3,85	3,85	3,33	3,33	3,33	3,33	3,33
страхування вантажу, % від фактурної вартості	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	0,95	0,95	0,95	0,95	0,95
Витрати з імпорту до митного кордону, тис. євро	7696,44	7811,12	7927,51	8045,63	8165,51	7257,36	6313,90	5493,10	4778,99	4157,73	7600,51	8018,54	8459,56	8924,84	9415,70
Обмінний курс, грн / євро.	30,88	30,97	31,07	31,16	31,25	31,03	31,28	31,53	31,78	32,04	30,94	31,10	31,25	31,41	31,57
Митна вартість, тис. грн	5 393	5 489	5 588	5 688	5 790	4 666	4 092	3 588	3 147	2 760	5 605	5 942	6 301	6 680	7 083
	152,41	930,91	446,08	729,06	811,60	679,30	491,08	950,97	366,45	114,48	044,17	888,21	095,80	894,35	585,25
Ставка мита, євро / 1 кг	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Сума мита, тис. грн	182 872,6	183 421,3	183 971,5	184 523,4	185 077,0	155 237,5	132 173,9	112 536,8	95 817,2	81 581,7	192 399,2	203 029,2	214 246,6	226 083,7	238 574,8
Акцизний податок, грн / кг	1253,7	1379,1	1517,0	1668,7	1835,6	1367,7	1641,3	1969,5	2363,4	2836,1	1253,74	1379,11	1517,02	1668,72	1835,59
Сума акцизного податку, тис. грн	4 124 791	4 537 271	4 990 998	5 490 097	6 039 107	3 800 835	3 852 553	3 904 976	3 958 112	4 011 970	4 331 031	5 002 341	5 777 704	6 673 248	7 707 601
Ставка ПДВ, %	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Сума ПДВ, тис. грн	1 940 163	2 042 125	2 152 683	2 272 670	2 402 999	1 724 550	1 615 444	1 521 293	1 440 259	1 370 733	2 025 695	2 229 652	2 458 609	2 716 045	3 005 952
Сума митних платежів, тис. грн	6 247 827	6 762 816	7 327 652	7 947 291	8 627 183	5 680 623	5 600 171	5 538 805	5 494 188	5 464 285	6 549 125	7 435 022	8 450 559	9 615 377	10 952 128
Повна вартість імпорту, тис. грн	11 640 979,8	12 252 747,3	12 916 098,3	13 636 019,9	14 417 994,9	10 347 301,9	9 692 662,19	127 756,48	641 554,48	224 399,9	12 154 169,2	13 377 909,9	14 751 655,2	16 296 270,9	18 035 713,4
Витрати на реалізацію товарів, тис. грн	634 433,4	667 774,7	703 927,4	743 163,1	785 780,7	667 401,0	625 176,7	588 740,3	557 380,3	530 473,8	540 860,5	595 317,0	656 448,7	725 184,1	802 589,2
Витрати на використання імпортової сировини, тис. грн	7 731,5	7 731,5	7 731,5	7 731,5	7 731,5	7 086,4	5 985,7	5 055,9	4 270,6	3 607,3	7 427,2	7 798,5	8 188,5	8 597,9	9 027,8
Середня ціна реалізації товарів на внутрішньому ринку, виготовлених з імпортованої сировини, тис. грн / уп	44,13	46,11	48,19	50,36	52,62	43,71	45,24	46,82	48,46	50,15	44,55	47,00	49,59	52,31	55,19
Виручка від реалізації на внутрішньому ринку, тис. грн	13 442 768	14 047 692	14 679 838	15 340 431	16 030 750	11 246 080	9 831 731	8 595 255	7 514 283	6 569 258	14 249 977	15 785 412	17 486 290	19 370 438	21 457 602
Ефект від імпортової операції, тис. грн	1 159 623	1 119 439	1 052 081	953 517	819 243	224 291	-492 094	-1 126 298	-1 688 922	-2 189 223	1 547 520	1 804 386	2 069 998	2 340 385	2 610 272
Ефективність імпортової операції, рази	1,09	1,09	1,08	1,07	1,05	1,02	0,95	0,88	0,82	0,75	1,12	1,13	1,13	1,14	1,14

Джерело: складено та розраховано автором.

Витрати на виробництво готової продукції в Україні ТОВ «БАТ», млн. грн

Назва	2016	2017	2018	2019	2020
Фактичні дані	99,5	47,6	413,7	233,7	230,3
Прогнозні дані	2021	2022	2023	2024	2025
Базовий сценарій	264 845	304 572	350 258	402 796	463 216
Песимістичний сценарій	287 875	359 844	449 805	562 256	702 820
Оптимістичний сценарій	241 815	253 906	266 601	279 931	293 928

Джерело: складено та розраховано автором.

Результати кореляційно-регресійного аналізу чистих доходів ТОВ «БАТ» та обсягів експортно-імпортних операцій

Таблиця 1

Кореляційна залежність чистого доходу ТОВ «БАТ» з обсягами експортно-імпортних операцій

Показник	Коефіцієнт кореляції
Дохід від експорту	0,84
Імпорт готової продукції	0,98
Імпорт сировини	0,99

Джерело: авторські розрахунки.

Таблиця 2

Результати регресійного аналізу чистого доходу ТОВ «БАТ» з обсягами експортно-імпортних операцій

ВЫВОД ИТОГОВ

Регрессионная статистика

Множественный R	0,9999
R-квадрат	0,9998
Нормированный R-квадрат	0,9992
Стандартная ошибка	0,1998
Наблюдения	5

Дисперсионный анализ

	df	SS	MS	F	Значимость F
Регрессия	3	201,26	67,09	1680,00	0,02
Остаток	1	0,04	0,04		
Итого	4	201,30			

	Коэффициенты	Стандартная ошибка	t-статистика	P-Значение	Нижние 95%	Верхние 95%	Нижние 95,0%	Верхние 95,0%
Y-пересечение	-0,67	0,30	-2,25	0,27	-4,42	3,09	-4,42	3,09
x1	4,30	0,66	6,51	0,10	-4,10	12,70	-4,10	12,70
x2	1,32	0,16	8,42	0,08	-0,67	3,31	-0,67	3,31
x3	-4,72	3,13	-1,51	0,37	-44,54	35,09	-44,54	35,09